

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 58

14. srpna 2015

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

506. plenární zasedání ESHV ve dnech 18. a 19. března 2015

2015/C 268/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Současný systém pro zaručení bezpečnosti potravin a zajištění dodávek potravin v EU a možnosti jeho zlepšení (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2015/C 268/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Inteligentní ostrovy (stanovisko z vlastní iniciativy)	8
2015/C 268/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropská spolupráce na energetických sítích (stanovisko z vlastní iniciativy)	14
2015/C 268/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha udržitelného rozvoje a zapojení občanské společnosti do samostatných investičních dohod EU se třetími zeměmi	19

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

506. plenární zasedání ESHV ve dnech 18. a 19. března 2015

2015/C 268/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Investiční plán pro Evropu [COM(2014) 903 final] a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro strategické investice a o změně nařízení (EU) č. 1291/2013 a (EU) č. 1316/2013 [COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)]	27
---------------	---	----

2015/C 268/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přezkum správy ekonomických záležitostí – Zpráva o používání nařízení č. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 a 473/2013 (COM(2014) 905 final)	33
2015/C 268/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 o Evropském sociálním fondu, pokud jde o navýšení počáteční předběžné platby vyplácené na operační programy podporované z Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí [COM(2015) 46 final]	40
2015/C 268/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru o ochraně proti účinkům právních předpisů přijatých určitou třetí zemí uplatňovaných mimo její území, jakož i proti účinkům opatření na nich založených nebo z nich vyplývajících (přepřelované znění) [COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)]	45

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

506. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ESHV VE DNECH 18. A 19. BŘEZNA 2015

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu *Současný systém pro zaručení bezpečnosti potravin a zajištění dodávek potravin v EU a možnosti jeho zlepšení*

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2015/C 268/01)

Zpravodaj: Igor ŠARMÍR

Dne 27. února 2014 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. A prováděcích předpisů k jednacímu řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu:

Současný systém pro zaručení bezpečnosti potravin a zajištění dodávek potravin v EU a možnosti jeho zlepšení.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. března 2015.

Na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 18. března 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 181 hlasy pro, 9 hlasů bylo proti a 17 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) oceňuje, že bezpečnost potravin je jednou z priorit Evropské unie a že byl zaveden stabilní systém, jehož úkolem je ji zaručit. Obzvláště potěšující je skutečnost, že bezpečnost potravin v EU je od roku 2002 v gesci specializované agentury – Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (zkratka EFSA odpovídá anglickému názvu) –, která má k dispozici veškeré nezbytné prostředky pro vyhodnocení bezpečnosti produktů, jež se dostanou na evropský trh.

1.2. EHSV se domnívá, že úřad EFSA za dobu své existence prokázal svou kompetentnost. Je nepopiratelné, že hraje velmi důležitou úlohu v oblasti předcházení zdravotním rizikům v Evropě. EU díky němu disponuje jedním z nejvýkonnějších systémů ochrany veřejného zdraví na světě. Avšak vzhledem k tomu, že veřejné zdraví je velmi citlivým tématem a důvěra spotřebitelů je pro EFSA záležitostí značného významu, je nutné možnosti zlepšení stávajícího systému nadále zkoumat, zejména s ohledem na nové otázky, které vyvstávají díky vědě. V zájmu tohoto cíle chce EHSV učinit několik návrhů.

1.3. Transparentnost postupů hodnocení nových výrobků, chemických i jiných, jež mají vstoupit do potravinového řetězce, zajisté představuje důležitou podmínku pro důvěru, kterou mají spotřebitelé k systému a k hodnoceným výrobkům. EHSV se domnívá, že jsou v této oblasti možná určitá zlepšení. Například povinné studie, které předkládají výrobci a jež musí prokázat nezávadnost dotyčného produktu, nejsou zveřejňovány ve vědeckých časopisech, a pokud jde o hrubá data těchto studií, nejenže nejsou systematicky poskytována vědecké obci, ale v mnoha případech se dokonce otevřeně hovoří o obchodním tajemství. EHSV je přesvědčen, že to z právního hlediska není správné, neboť podle samotného úřadu EFSA nejsou data povinných studií důvěrné povahy.

1.4. EHSV žádá Evropskou komisi, aby přistoupila k náležitým změnám dotčených předpisů tak, aby tyto předpisy ukládaly, že po odborném posouzení provedeném EFSA je třeba systematicky zveřejňovat příslušné povinné studie a také hrubá data těchto studií na internetových stránkách EFSA.

1.5. EHSV vítá, že tato agentura v poslední době vyvinula iniciativu a zveřejňuje informace proaktivně.

1.6. Agentura se v minulosti dostala do choulostivé situace kvůli střetům zájmů některých z jejích odborníků. EHSV blahopřeje EFSA k úsilí vyvinutému v roce 2012 ve snaze normalizovat situaci, ale doporučuje zachovat ostražitost vzhledem k mimořádné citlivosti tohoto specifického aspektu úředního hodnocení.

1.7. Úkol EFSA je komplikován tím, že existují vědecké studie, jejichž výsledky jsou jasně ovlivněny zdrojem jejich financování a mohly by být příčinou značných kontroverzí. EHSV doporučuje EFSA, aby tomuto jevu věnovala mimořádnou pozornost, neboť vědecká literatura je pro systém hodnocení důležitým podkladem.

1.8. EHSV oceňuje značné úsilí, které EFSA již několik let vynakládá ve snaze lépe porozumět směsím a vyvinout nové metody pro použití během postupu hodnocení, a vybízí EFSA, aby je co nejdříve zavedla do praxe.

1.9. EHSV doporučuje obezřetnost, pokud jde o uplatňování zásady „záleží pouze na dávce, je-li jed jedem, nebo ne“, neboť četní endokrinologové již dvacet let přinášejí důkazy o tom, že v případě látek pojmenovaných jako „endokrinní disruptory“ není rozhodující proměnnou dávka, ale okamžik vystavení. Regulační rámec tyto nové vědomosti dosud nebere v potaz, na což již upozornila nedávná zpráva Evropského parlamentu ⁽¹⁾.

1.10. EHSV doporučuje Evropské komisi, aby na základě konzultace s endokrinologickou obcí definovala seznam látek, u nichž existuje podezření, že negativně ovlivňují vývoj endokrinní soustavy. EHSV žádá Komisi, aby vůči látkám na tomto seznamu uplatnila zásadu předběžné opatrnosti a vyčkala dosažení konsensu ve vědecké obci v otázce, zda jsou hormonálně škodlivé, nebo nezávadné.

1.11. Zavlečení škůdců a chorob ze třetích zemí může mít nedozírné důsledky pro výrobce i spotřebitele Evropské unie. Pro zajištění soudržnosti systému je zapotřebí posílení kontrol na hranicích, uplatňování zásady recipacity a politická vůle evropských orgánů.

1.12. EU musí zavést takový obchodní systém, který nebude podřývat záruky v oblasti bezpečnosti potravin pro evropské občany. Přezkum předpisu týkajícího se ochrany zdraví rostlin a zvířat představuje příležitost k lepšímu uplatnění kontrolních systémů, jejich jednotné aplikaci a zabránění negativnímu sociálnímu, environmentálnímu a ekonomickému dopadu.

1.13. EHSV požaduje zajištění plné sledovatelnosti potravin „od farmy ke stolu“ (včetně potravin dovážených), aby spotřebitelé měli možnost zvolit si potraviny s určitou úrovní kvality, jež splňují bezpečnostní normy platné v EU.

2. Obecné připomínky

2.1. Stanovisko se zabývá dvěma tématy, která se od sebe sice liší, ale mají společného jmenovatele: ujistit evropskou společnost, že má zajištěny bezpečné potraviny. První část se zabývá současným systémem hodnocení nových produktů, jež mají vstoupit do potravinového řetězce, cílem druhé části je pak upozornit na některé problematické aspekty mezinárodního obchodu v souvislosti se zemědělsko-potravinářským zbožím, a to jak pro zemědělce, tak pro spotřebitele i občany obecně.

2.2. Bezpečnost potravin je jednou z oficiálních priorit EU a na institucionální úrovni je nepochybně dobře zajištěna Evropskou komisí a EFSA. Řízení mikrobiologických rizik lze bez sebemenší pochybnosti považovat za zvládnuté. Nicméně ve 20. století přibyla k mikrobiologickým rizikům rizika chemická, a v této oblasti není situace tak jednoznačná.

⁽¹⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. března 2013 o ochraně veřejného zdraví před endokrinními disruptory (2012/2066(INI)).

2.3. V průběhu posledních šedesáti let bylo do životního prostředí uvolněno více než sto tisíc nových molekul látek, jež jsou produkty syntetické chemie. Avšak pouze jejich zanedbatelná část (1–2 %) byla hodnocena z hlediska možných rizik pro lidské zdraví⁽²⁾, což vzbuzuje obavy, mimo jiné v oblasti bezpečnosti potravin. Vedle látek, které do potravinového řetězce vstupují přímo (přidatné potravinové látky, rezidua pesticidů nebo plastů) a které jsou v zásadě podrobeny metodě hodnocení, do něj nepřímo mohou vstupovat další látky, a to prostřednictvím půdy, vzduchu a vody.

2.4. Po kratším či delším používání a konzumaci byl již určitý počet produktů syntetické chemie stažen z trhu vzhledem k tomu, že jejich toxicita nebo karcinogenní vlastnosti byly vědecky prokázány (viz např. odstavec 2.5). Jiné produkty však dosud zakázány nebyly, a to přes více či méně podložené vědecké pochybnosti. Je tedy zcela legitimní pokládat si otázku, jaká je souvislost mezi tím, že na jedné straně obyvatelé přicházejí do styku s těmito novými syntetickými chemickými látkami a na straně druhé ve vyspělých zemích geometrickou řadou vzrůstá počet případů zhoubných nádorů a neurodegenerativních nemocí, jako je sterilita, cukrovka či obezita.

2.5. EU zavedla stabilní systém, jehož úkolem je předcházet rizikům spojeným se vstupem nových chemických přípravků a dalších produktů do potravinového řetězce. Na institucionální úrovni je za řízení rizik odpovědná Evropská komise (GR SANCO), zatímco z technického hlediska je příslušným úřadem evropská agentura EFSA, jež má na starosti posuzování rizik. Zavedení nového systému již spotřebitelům přineslo určité uklidňující výsledky – např. v návaznosti na důkladná hodnocení byl v letech 2000 až 2008 v EU výrazně snížen počet povolených pesticidů (z 1 000 na 250). Na druhou stranu tento vývoj znepokojuje zemědělce, kteří začínají pociťovat nedostatek účinných látek, jež by jim umožnily bojovat proti škůdcům. Paradoxně je značná část těchto aktivních látek, jež jsou v EU zakázány, povolena ve třetích zemích, jež vyváží svou produkci na evropský trh.

2.6. Navzdory tomu, že existuje solidní systém, zkušenosti s jeho fungováním ukazují, že některé aspekty odborných posudků mohou být dále zlepšeny, a to tím spíše, že nové vědecké objevy a jejich komerční uplatnění často představují nové výzvy pro postup posuzování. Jedná se o výzvy systémové a metodické povahy.

3. Možnosti zlepšení systému posuzování nových produktů, které se stávají součástí složení potravin

3.1. Hodnocení, které provádí EFSA, vychází z vědecké studie, jež by měla doložit nezávadnost příslušného výrobku. Podle stávajících právních předpisů musí tuto referenční studii předložit žadatel, tedy společnost, jež zamýšlí tento výrobek uvést na trh. Jedná se tedy o nepříliš důvěryhodný aspekt, neboť výsledky vědeckých studií se mohou významně lišit v závislosti na tom, z jakého zdroje jsou financovány (viz odstavec 3.4). Nicméně je pravda, že evropská pravidla uplatňovaná úřadem EFSA stanovují podmínky, jež mají být splněny při provádění těchto studií, a pro další fáze metody hodnocení mechanismy, jež by měly vyvažovat trend popsany v předchozí větě.

3.2. Dalším problematickým aspektem metody hodnocení je důvěrný charakter těchto povinných studií, jenž se zdá být kontroverzní: studie nejsou zveřejňovány ve vědeckých časopisech a získaná hrubá data jsou často chráněna „obchodním tajemstvím“, což vědecké obci znemožňuje provedení oponentního posudku⁽³⁾. Máme za to, že je nezbytné chránit obchodním tajemstvím údaje a informace vztahující se k novým produktům, jež by mohly prozradit buď složení produktu, nebo postup jeho výroby. To však není případ údajů z povinných studií, jež vypovídají pouze o reakci laboratorních zvířat, která zkonzumovala produkty, které byly předmětem studie. Vzhledem k tomu, že v těchto případech není uplatňování obchodního tajemství odůvodnitelné ochranou legitimních zájmů výrobců⁽⁴⁾, považuje jej EHSV za zneužívání a požaduje úpravu právních předpisů tak, aby hrubá data povinných studií byla systematicky dávana k dispozici vědecké obci (na internetových stránkách agentury), jakmile EFSA provede odborný posudek.

⁽²⁾ Tento odhad provedli nezávislým způsobem Vincent Coglianò z CIRC (Centre international de recherche sur le cancer – Mezinárodní středisko pro výzkum rakoviny) a Andreas Kortenkamp, jež vede toxikologické centrum londýnské univerzity.

⁽³⁾ Například hrubá data z povinné studie o geneticky modifikované kukuřici MON 863 byla dána k dispozici vědecké obci až na základě rozsudku německého soudu v roce 2005 a v lednu 2013 společnost Monsanto hrozila EFSA žalobou kvůli „vyzrazení obchodního tajemství“, protože ředitelka EFSA na internetu odhalila pod tlakem sdělovacích prostředků a části vědecké obce údaje o kukuřici GM NK 603.

⁽⁴⁾ Podle EFSA samy nejsou údaje z (referenčních) povinných studií důvěrné povahy.

3.3. EFSA je veřejným orgánem, jenž byl zřízen za účelem zajištění nezávislých vědeckých posuzování nových produktů, které se stávají součástí složení potravin. EFSA byla však v minulosti kritizována kvůli střetům zájmů některých z jejích odborníků. Nejčastějším důvodem bylo to, že byli současně konzultanty ILSI⁽⁵⁾. EHSV oceňuje, že v roce 2012 EFSA vyvinula významné úsilí o vyřešení tohoto problému, a tak se situace normalizovala. S ohledem na to, o jak citlivé téma se jedná, doporučuje EHSV i nadále zaujímat obezřetný přístup.

3.4. V rámci procesu hodnocení odpovědné úřady odkazují rovněž na studie týkající se příslušné oblasti, jež vycházejí ve vědeckých publikacích. Bylo však prokázáno, že se výsledky vědeckých studií mohou významně lišit v závislosti na tom, z jakého zdroje jsou financovány⁽⁶⁾. Nezávislost výzkumných pracovníků má zásadní význam pro zajištění udržitelnosti systému; úkol EFSA se komplikuje kvůli potřebě rozlišovat mezi vědeckými studiemi na vysoké úrovni a studiemi, které mají pochybnou hodnotu vzhledem k metodologickým nebo jiným chybám.

4. Možnosti zlepšení metodiky systému hodnocení potenciálně nebezpečných výrobků

4.1. Metodika hodnocení chemických přípravků, jež se mohou stát součástí potravin, vychází z tzv. Paracelsovy zásady. Podle této zásady: „Jed je ve všech věcech a nic není bez jedu. Záleží pouze na dávce, je-li jed jedem, nebo ne.“ U každého produktu tak stačí určit jeho „přijatelný denní příjem“ či ADI. Jinak řečeno lze každodenně požívat velkou většinu nových produktů, pokud není překročena stanovená dávka.

4.2. Po staletí bylo možné Paracelsovu zásadu považovat za spolehlivou. Ale nové syntetické látky, jež jsou již po několik desetiletí obsaženy v potravinách, představují novou výzvu a vylučují slepé uplatňování této zásady.

4.3. První problém se týká řízení výživy osob nahlížených individuálně. Spotřebitelé totiž vůbec nevědí o existenci ADI, a tak nemají ani teoretickou možnost ověřit si, zda nepřekračují „povolenou“ dávku konkrétní látky, která může být obsažena v řadě potravin, které konzumují každý den⁽⁷⁾. Ve skutečnosti zůstává tento pojem velmi vědeckou a technickou záležitostí a používá jej pouze úzký kruh odborníků.

4.4. Lidský organismus není vystavován pouze jedné chemické látce, ale vysokému počtu reziduí pesticidů, umělých hmot a přídatných potravinových látek, jež jsou obsaženy v potravinách. ADI je však stanoven jednotlivě pro každou látku, aniž by byl brán v potaz možný kumulativní, či dokonce synergický efekt. Tento efekt bohužel zdaleka není čistě hypotetický, neboť řada studií již upozornila, že kumulované působení několika různých látek, u nichž individuální testy neprokázaly žádný problém, může mít závažné důsledky⁽⁸⁾.

4.5. Orgány odpovědné za posuzování potenciálně nebezpečných produktů, jako je EFSA či FDA v USA, již několik let studují kumulativní a synergický účinek, avšak výsledky jejich úsilí dosud nebyly převedeny do právních předpisů⁽⁹⁾, což souvisí s vědeckou obtížností a složitostí tohoto úkolu. Nicméně EFSA prohlašuje, že je docela blízko převedení vědeckých poznatků získaných v této oblasti do právních předpisů, a EHSV ji vyzývá, aby tak učinila co nejdříve.

⁽⁵⁾ ILSI (International Life Science Institute – Mezinárodní institut pro přírodní vědy) – lobbistická organizace nadnárodních společností v oblasti agrochemické, zemědělsko-potravinářské a biotechnologické výroby, jako je Coca-Cola nebo Monsanto. Na jaře roku 2012 v návaznosti na zprávu Účetního dvora (Zvláštní zpráva č. 15/2012), která upozornila na nedostatečnou transparentnost řízení střetů zájmů v EFSA, Evropský parlament odložil k druhému čtení rozpočtové absolutorium EFSA za rok 2010 a vyžádal si doplňující informace o její politice v oblasti střetů zájmů.

⁽⁶⁾ Viz např. Frederick vom Saal & Claude Hughes, „An extensive new literature concerning low-dose effects of bisphenol-A shows the need for a new risk assessment“, *Environmental Health Perspectives*, svazek 113, srpen 2005, s. 926–933.

⁽⁷⁾ Například umělé sladidlo aspartam je přítomno v 6 000 různých produktech.

⁽⁸⁾ Například Sofie Christiansen, Ulla Hass et al., „Synergic disruption of external male sex organ development by a mixture of four antiandrogens“, *Environmental Health Perspectives*, svazek 117, č. 12, prosinec 2009, s. 1839–1846.

⁽⁹⁾ V roce 2006 uznal evropský komisař pro zemědělství v reakci na dotaz poslance Paula Lannoye, že v otázce hodnocení směsí existuje mezera v právní úpravě. Po tomto přiznání však nenásledoval žádný významný pokrok.

4.6. Paracelsova zásada pak byla zpochybněna fenoménem látek nazývaných „endokrinními disruptory“. Jedná se o látky, které často napodobují způsob fungování hormonů, nejčastěji ženského hormonu estrogeneru. Podle četných endokrinologů mají tyto látky často škodlivé důsledky i v případech, že je organismus vystaven daleko nižším dávkám, než jakou představuje ADI. Není dokonce ani možné stanovit minimální prahovou hodnotu dávky, tak aby všechny nižší dávky byly neškodné⁽¹⁰⁾. Bylo dokázáno, že u endokrinních disruptorů není hlavní proměnnou dávka, ale okamžik vystavení. V tomto případě je nejnebezpečnějším obdobím doba vývoje endokrinního systému jedinců (prenatální období, dětství a puberta). Jiným specifickým endokrinních disruptorů je skutečnost, že jejich toxicita se může projevit až několik let, či dokonce několik desetiletí poté, co jim byla osoba vystavena.

4.7. Dnes je endokrinology za endokrinní disruptory považována celá řada látek, přírodních i syntetických, z nichž mnohé jsou pravidelnou součástí potravin. Jde například o řadu pesticidů, dioxiny, různé PCB či ftaláty, ale nejživější diskuse probíhá ohledně tzv. bisfenolu A⁽¹¹⁾, jenž je obalovým materiálem.

4.8. Bylo prokázáno, že endokrinní disruptory rozhodujícím způsobem přispívají ke znepokojivému snižování plodnosti mužů (jev pozorovaný od druhé světové války) a k významnému nárůstu případů rakoviny varlat a prostaty u mužů a zhoubných nádorů prsu u žen či k dalším závažným onemocněním⁽¹²⁾.

4.9. Příslušné evropské orgány, tedy EFSA a GR SANCO, váhají s přijetím opatření, která endokrinologové důrazně doporučují, protože vědecká obec se nezdá být jednotná v názoru na škodlivost velmi nízkých dávek⁽¹³⁾. Četní vědečtí pracovníci, kteří v endokrinologii dělají původní výzkum, však považují působení velmi nízkých dávek látek uznaných jako endokrinní disruptory za velmi nebezpečné, zejména pro těhotné ženy a malé děti. Podle nich jde o prokázanou skutečnost podloženou „tisíci vědeckých studií“⁽¹⁴⁾, zatímco pro EFSA je působení velmi nízkých dávek pouhou hypotézou.

4.10. V návaznosti na vyčerpávající zprávu⁽¹⁵⁾, kterou zadalo GR pro životní prostředí a která potvrdila postoj endokrinologů, GR SANCO v říjnu 2012 vyzvalo EFSA, aby přezkoumala kritéria definice endokrinních disruptorů a vyhodnotila vhodnost pokusných metod v této oblasti. Tyto kroky se však zatím neprovedly a Evropská komise v současnosti navrhuje pouze plán, který vytyčuje postup k definici endokrinních disruptorů⁽¹⁶⁾. Samotný úkol se tudíž přesouvá na konec roku 2016.

4.11. Obec endokrinologů opakovaně vyjádřila nesouhlas s postojem EFSA a dalších poradních orgánů nebo regulačních agentur v otázce endokrinních disruptorů. Příkladem je zejména konsensuální prohlášení vydané Americkou endokrinologickou společností, která čítá více než tisíc odborníků⁽¹⁷⁾, mezinárodní konference uspořádaná v září 2012 v Berlíně či „prohlášení z Berlaymontu“ z května 2013⁽¹⁸⁾. Všichni signatáři tohoto prohlášení byli odborníci, kteří aktivně zveřejňovali práce o tomto tématu a kteří považovali za naléhavě nutné, aby právní předpisy EU začaly zohledňovat poznatky získané v průběhu let. Například poslední nařízení o pesticidech z března 2013 požaduje provedení testů, aby se zjistilo, zda je nový výrobek, mimo jiné, mutagenní, ale nikoli posouzení jeho hormonálního působení. Z toho vyplývá, že obavy vyjádřené endokrinology ještě zdaleka nejsou příslušnými orgány brány vážně.

⁽¹⁰⁾ Prohlášení z Berlaymontu o endokrinních disruptorech (2013).

⁽¹¹⁾ V roce 2008 byl v Kanadě zakázán prodej kojeneckých láhví vyrobených z BPA a EU učinila totéž v roce 2011. Od 1. ledna 2015 platí ve Francii zákaz používat bisfenol A u všech produktů, které mají přijít do kontaktu s potravinami. Tento zákaz byl odůvodněn vědeckým stanoviskem francouzské vnitrostátní agentury ANSES. Dne 21. ledna 2015 zveřejnil úřad EFSA stanovisko, podle kterého „při současné úrovni expozice BPA nepředstavuje riziko pro zdraví spotřebitelů žádné věkové skupiny“.

⁽¹²⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. března 2013 o ochraně veřejného zdraví před endokrinními disruptory (2012/2066(INI)), body odůvodnění A a C, a Prohlášení z Berlaymontu o endokrinních disruptorech (2013).

⁽¹³⁾ EFSA se odvolává především na seminář, který uspořádala v červnu 2012 v Bruselu a na němž odborníci na endokrinologii tvořili pouze (menšinou) část účastníků.

⁽¹⁴⁾ Tvrzení amerického endokrinologa Fredericka vom Saal na mezinárodní konferenci konané v Berlíně v září 2012.

⁽¹⁵⁾ Andreas Kortenkamp, Olwenn Martin, Michael Faust, Richard Evans, Rebecca McKinlay, Frances Orton a Erika Rosivatz, „State of the art assessment of endocrine disrupters“, závěrečná zpráva, 23. prosince 2011.

⁽¹⁶⁾ Plán Evropské komise na téma „Stanovení kritérií pro určení endokrinních disruptorů v kontextu provádění nařízení o přípravcích na ochranu rostlin a nařízení o biocidních přípravcích“, červen 2014.

⁽¹⁷⁾ Evanthia Diamanti-Kandarakis et al: „Endocrine-disrupting chemicals: an Endocrine Society scientific statement“, *Endocrine Reviews*, svazek 30, č. 4, červen 2009, s. 293–342.

⁽¹⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 10.

4.12. EHSV se domnívá, že je naléhavě třeba začít v rámci právních předpisů zohledňovat poznatky získané v oblasti endokrinologie, a souhlasí tedy s postojem vyjádřeným Evropským parlamentem⁽¹⁹⁾. Ačkoli názor „vědecké obce v širším slova smyslu“ není jednotný, názor velké části obce endokrinologů by měl být více než dostatečný pro uplatnění alespoň zásady předběžné opatrnosti v souvislosti s látkami uznanými endokrinology jako endokrinní disruptory.

5. Mezinárodní obchod: zemědělství škůdci a choroby

5.1. Světová obchodní organizace (WTO) ukládá svým členům povinnost zahájit jednání za účelem obchodní výměny zemědělských produktů a jejího usnadnění formou podstatného a postupného omezování vnitrostátních podpor a ochrany jejich produktů, a to s cílem podpořit rostoucí liberalizaci.

5.2. Na světovém trhu, jenž je stále více liberalizován a na němž se zvyšuje objem rostlinné produkce – v návaznosti na obchodní dohody, jež EU neustále uzavírá se třetími zeměmi –, je stále vyšší také riziko zavlečení nových škůdců a chorob.

5.3. Evropští výrobci jsou velmi znepokojeni a velmi se obávají vstupu škodlivých činitelů, z nichž mnozí představují značné nebezpečí a na evropské území dosud nebyli zavlečeni. V případě některých z nich by zavlečení a rozšíření mohlo způsobit závažné snížení produkce různých plodin v Evropě, zejména u těch méně rozšířených, a přivodit tak výrobcům těžké ekonomické ztráty.

5.4. Nehledě na to, jakou hrozbu představuje proniknutí škůdců a chorob cizího původu pro produkci některých plodin, je jeho důsledkem zvýšení výrobních nákladů evropských zemědělců a potažmo snížení výnosnosti jejich zemědělských podniků. Kromě toho může mít dalekosáhlé ekonomické, environmentální či sociální dopady na celé evropské území.

5.5. Jasným, výmluvným a nevyvratitelným příkladem závažnosti tohoto problému z nedávné doby je dovoz citrusových plodů pocházejících z Jižní Afriky. V průběhu poslední sezóny byl v evropských přístavech vyložen obrovský objem těchto jihoafrických citrusových plodů nakažených nebezpečnou houbou zvanou *Guignardia Citricarpa*, která způsobuje chorobu projevující se černými skvrnami. Abychom byli konkrétnější, tento patogen byl na dovezených jihoafrických citrusech zjištěn pětaticetkrát.

5.6. Laxní přístup EU tak ohrožuje 500 000 hektarů, na nichž se na jejím území pěstují citrusové plody, neboť neexistuje účinný způsob, jak tuto chorobu vymýtit. Její výskyt by měl zničující ekonomické, environmentální i sociální účinky, protože by ohrozil zabezpečení dodávek potravin.

5.7. Návrh nové právní úpravy v oblasti ochrany zdraví rostlin sice v jistém ohledu vylepšuje směrnici Rady 2000/29/ES ze dne 8. května 2000 o ochranných opatřeních proti zavlečení organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do Společenství a proti jejich rozšiřování na území Společenství⁽²⁰⁾, avšak stále se nezabývá některými aspekty kritického významu, a většina nejzávažnějších problémů tak stále čeká na vyřešení.

5.8. Podobně je třeba poukázat na to, že podmínky, v nichž se vyrábějí dovážené potraviny ze třetích zemí, neodpovídají těm, které jsou platné v EU. Tyto státy umožňují využívání řady přípravků na ochranu rostlin, které v Evropě nejsou povoleny, maximální limity reziduí (MLR) jsou vyšší než ty, jež jsou tolerovány na evropském území, a společensko-profesní podmínky se od těch evropských liší – poskytovaná ochrana je minimální, pokud vůbec nějaká existuje.

5.9. Z pohledu evropských spotřebitelů je vhodné zdůraznit významný rozdíl mezi zahraniční a unijní produkcí, pokud jde o bezpečnost a sledovatelnost.

⁽¹⁹⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. L 169, 10.7.2000, s. 1.

5.10. Současná právní úprava limituje a omezuje využívání rostoucího počtu účinných látek v boji proti různým škůdcům a chorobám. Tato omezení uložená evropským zemědělcům by se mohla týkat až 50 % produktů, jež byly v posledních letech k dispozici. Kromě toho jsou na osoby používající tyto látky kladeny zvýšené požadavky – musí být nejdříve proškoleny a dále musí při jejich aplikaci používat více ochranných prostředků.

5.11. Zásada reciprocity by měla zajistit, aby všechny produkty, které vstoupí na tentýž trh, byly výsledkem výrobního procesu respektujícího platné požadavky či normy dodržované v Evropě v oblasti bezpečnosti potravin, používání aktivních látek atd.

V Bruselu dne 18. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Inteligentní ostrovy**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2015/C 268/02)

Zpravodajka: Anna Maria DARMANIN

Dne 10. července 2014 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Inteligentní ostrovy

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. března 2015.

Na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 19. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1. Ostrovy mají jedinečné charakteristiky, které s sebou přináší specifické obtíže. Tyto charakteristiky však mohou být proměněny v příležitost, pokud budou inteligentní a udržitelné politiky rozvoje prováděny tak, aby ostrovy získaly konkurenční výhody, které vyplynou z udržitelného růstu a lepších pracovních míst.

1.2. V souvislosti s rozvojem a prováděním inteligentních a udržitelných politik rozvoje by měly být zohledněny specifické aspekty ostrovů, zejména z hlediska jejich zranitelnosti vůči dopadům změny klimatu. Politiky a iniciativy by proto měly zajistit náležité prosazování opatření pro přizpůsobení se změně klimatu s cílem zajistit, aby ostrovy vybudovaly a posílily odolnost vůči změně klimatu ve všech oblastech jejich ekonomik.

1.3. Inteligentní politiky pro inteligentní ostrovy by měly zahrnovat „ostrovní test“, na jehož základě by všechny politiky EU měly být otestovány z hlediska jejich dopadu na ostrovy a řádného zohlednění ostrovního rozměru. EHSV Komisi vyzývá, aby ostrovní testy využívala v rámci všech generálních ředitelství.

1.4. EHSV navrhuje celou řadu inteligentních politických doporučení s cílem podpořit inteligentní ostrovy, které jsou podrobně vysvětleny a popsány v odstavcích 4 až 11 níže. Týkají se těchto témat:

- digitální agenda: investice do infrastruktury, dokončení jednotného trhu a investice do výzkumu a vývoje;
- dodávky energie: využití ostrovů jako testovacího prostředí v oblasti energie oceánů, přílivové energie, energie mořských vln, sluneční a větrné energie a kombinace těchto technologií;
- mobilita ve městech a doprava: Horizont 2020 a INTERREG s programy zaměřenými na námořní dopravu a městskou mobilitu s ohledem na udržitelnost na ostrovech, za kombinace státní pomoci a udržitelné dopravy;
- námořní politika: námořní dohled, výzkum a vývoj v oblastech námořní těžby a oceánografie za využití ostrovů jako výzkumných středisek, posouzení dopadu ostrovů na námořní politiku, úloha ostrovů v námořní politice;

- obchod se zbožím a službami: osvědčené postupy specificky zaměřeného obchodu, uzpůsobení politiky napomáhající specificky zaměřenému obchodu, otevřené laboratoře pro hospodářský a sociální vývoj na ostrovech;
- cestovní ruch: dostupnost, specifika povahy cestovního ruchu a dopady cestovního ruchu;
- vodní hospodářství: politika se specifickými rysy, jež jsou pro ostrovy jedinečné;
- vzdělávání, odborná příprava a celoživotní učení.

1.4.1. Má se za to, že by se tato doporučení uplatňovala – v závislosti na pravomocech a odpovědnosti, ať sdílených či nikoli, různých úrovní – především na místní, regionální či celostátní úrovni nebo na úrovni EU. Spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi je jednoznačně zapotřebí.

2. Oblast působnosti

2.1. V tomto stanovisku EHSV používá definici OSN pro ostrovy jako základ. Oblast působnosti se ovšem jednak limituje na ostrovy, jež jsou součástí Evropského hospodářského prostoru, a jednak začleňuje malé a střední ostrovy, které jsou samy o sobě rovněž státy a členy Evropského hospodářského prostoru. To se konkrétně týká Malty, Kypru a Islandu.

2.2. Výrazem „inteligentní ostrovy“ EHSV specificky odkazuje na ostrovní oblasti, které vytváří udržitelný místní hospodářský rozvoj a vysokou kvalitu života tím, že vynikají v mnoha klíčových oblastech udržitelnosti, jako je hospodářství, mobilita, energetika, životní prostředí, informační a komunikační technologie, vodní hospodářství, vzdělávání a lidský kapitál, a vykazují vynikající výsledky v oblasti správy věcí veřejných.

3. Úvod

3.1. Evropské ostrovy jsou někdy z důvodu své izolace a okrajové povahy ve srovnání s evropským kontinentem znevýhodněny. Zeměpisná poloha však přináší kromě nevýhod i velké výhody, a v současné době ostrovy také nabízejí obrovský potenciál pro růst a rozvoj nejen pro ně samotné, ale rovněž pro Evropu jako celek. Z tohoto důvodu EHSV požaduje rozvoj iniciativ inteligentních politik a inteligentního rozvoje na evropské, národní a regionální úrovni, jenž by rovněž zohlednil zvláštní charakteristiky ostrovů. Nicméně odpovědnost za inteligentní politiky pro ostrovy by měla být rozdělena mezi všechny výše uvedené úrovně a neměla by spadat výhradně do jedné kategorie. Vzhledem k této sdílené odpovědnosti, avšak nejen z tohoto důvodu, EHSV vyzývá k sestavení skupiny odborníků pro ostrovy, která by dohlížela na politiky a jejich použitelnost a dopad na ostrovy. Kromě toho EHSV doporučuje zřídit otevřenou platformu pro ostrovy, která by sloužila jako fórum pro koordinaci a činnosti mezi ostrovy, pokud jde o cíle inteligentních ostrovů.

3.2. Zvláštní charakteristiky ostrovů často vedou k určitým konkrétním sociálním jevům, jako je úbytek obyvatelstva související s odlivem populace na kontinent s vyhlídkou údajných lepších příležitostí, obtíže související s dopravou a někdy i marginalizace. Nicméně některým ostrovům se podařilo proměnit tyto nevýhody ve výhody a podařilo se jim nalézt skuliny na trhu, jimiž se odlišují.

3.3. Vzhledem k specifickým charakteristikám ostrovů EHSV žádá, aby politiky EU zahrnovaly „ostrovní test“, na jehož základě by všechny politiky EU měly být otestovány z hlediska jejich dopadu na ostrovy a řádného zohlednění ostrovního rozměru. EHSV Komisi vyzývá, aby ostrovní testy využívala v rámci všech generálních ředitelství.

4. Digitální kapacity

4.1. Vzhledem k tomu, že Internet je pro Evropu jasně danou oblastí růstu, je jedním z našich cílů pro rok 2020 zajistit, aby do roku 2020 měli všichni Evropané přístup k širokopásmovému připojení a 50 % obyvatelstva nakupovalo již letos online.

4.2. Pokud jde o cíl zajistit rozsáhlé pokrytí internetem do roku 2020, některé oblasti, včetně některých ostrovů, zaostávají z důvodu problémů týkajících se infrastruktury. V současné době vykazuje určitý počet ostrovů, zejména těch vzdálenějších, nízkou míru rozšíření internetu a nedostatečný přístup veřejnosti k internetu.

4.3. I když jedním z cílů strategie Evropa 2020 bylo zajistit do roku 2013 pokrytí internetem v celé Evropě, na některých ostrovech tohoto cíle dosud nebylo dosaženo, zejména z důvodu problémů s infrastrukturou.

4.4. Digitální kapacita je jeden ze způsobů, jak ostrovy mohou snížit překážku zeměpisné izolace, a to nejen prostřednictvím příležitostí, které nabízí elektronické obchodování pro podnikání, zaměstnanost a malé a střední podniky, ale také tím, že veřejnosti umožní lépe využívat výhod jednotného trhu.

4.5. Za tímto účelem EHSV vyzývá k přijetí konkrétních opatření, která by měla být přijata na evropské i vnitrostátní úrovni s cílem:

i) investovat do infrastruktury za účelem zajištění plného rozšíření širokopásmového připojení na ostrovech;

ii) dokončit jednotný digitální trh, čímž by se zajistilo, že ostrovy nebudou penalizovány a budou se moci plně podílet na jednotném trhu;

iii) investovat do výzkumu a vývoje na evropské úrovni s využitím potenciálu ostrovů pro zvýšení zaměstnanosti a růstu v odlehlých oblastech. Dále by měl být výzkum a vývoj využíván jako nástroj k dosažení větší sociální inovace na ostrovech.

5. Energetická udržitelnost

5.1. Evropa zavedla energetické cíle pro roky 2020, 2030 a 2050 tak, aby se stala udržitelnější a omezila používání fosilních paliv při plnění našich energetických potřeb. Některé ostrovy EU jsou nejen závislé na fosilních palivech pro všechny své energetické potřeby, ale závisí také na konkrétních omezených způsobech námořní dopravy pro jejich získání.

5.2. Z toho důvodu je o to důležitější, aby se ostrovy staly udržitelnějšími, pokud jde o jejich spotřebu energie. Ostrovy jsou z důvodu své povahy dobře připraveny získat maximum z energie oceánů a z větrné a sluneční energie.

5.3. Úspěšné příběhy jsou důkazem, že ostrovy mají potenciál stát se trvale soběstačnými z hlediska svých energetických potřeb. Například ostrov Samsø, který leží při pobřeží centrálního Dánska, je „ostrovem energie z obnovitelných zdrojů“ této země od roku 1997. Během 10 let se tento ostrov za využití 11 pozemních větrných turbín stal zcela soběstačným, pokud jde o pokrytí potřeb obnovitelné energie. V roce 2014 se úplně soběstačným v oblasti obnovitelné energie stal také jeden z Kanárských ostrovů, ostrov El Hierro, prostřednictvím využívání větrných turbín a elektřiny z vodních elektráren.

5.4. Evropské ostrovy by mohly mít velký přínos z energie z obnovitelných zdrojů. Toto odvětví, které jim umožňuje snižovat uhlíkovou stopu, je zdrojem růstu a zaměstnanosti, a to nejen v rámci odvětví samotného, ale také mimo něj, jako v případě ostrova Samsø, který se stal turistickou atrakcí díky svému úsilí stát se dlouhodobě soběstačným.

5.5. EHSV proto požaduje přijetí opatření na evropské i vnitrostátní úrovni zaměřených na:

i) výzkum a vývoj v oblasti energie oceánů, energie mořských vln a přílivové energie na ostrovech, nejen za využití ostrovů jako testovacího prostředí, i když se jedná o související téma, ale také za využití místních znalostí a zkušeností z výzkumu;

ii) studium dopadů kombinování různých forem energie z obnovitelných zdrojů na malé a lokalizované oblasti, jako jsou ostrovy;

iii) specifické inovační iniciativy na ostrovech.

Tato opatření by měla zohlednit specifické podmínky na ostrovech jednotlivých moří a oceánů.

6. Doprava a mobilita ve městech na ostrovech

6.1. Doprava je pro obyvatele ostrovů zvláště složitou otázkou, protože jsou obklopeni mořem a to je vystavuje silné závislosti na trajektech a leteckých společnostech. Ostrovy jsou rovněž velmi závislé na námořní dopravě, pokud jde o dovoz a vývoz zboží. Z tohoto důvodu je obvykle trajektová přeprava příjemcem státní podpory a dotací, jež mají zmírnit zátěž výdajů na trajektovou přepravu spadající na místní obyvatele. Řada dopravních společností i nadále používá nekvalitní palivo, které ohrožuje pracovníky v námořní dopravě, místní obyvatele a turisty.

6.2. I když je městská mobilita závislá na rozsáhlém využívání motorových vozidel, stále častěji jsou zaváděny udržitelnější způsoby městské dopravy, např. využívání vozidel s nízkými emisemi na Liparských ostrovech. Na ostrovech existuje větší prostor pro zavedení či rozsáhlejší využívání hybridních vozidel a vozidel s elektrickým pohonem.

6.3. EHSV doporučuje, aby byla přijata opatření v následujících oblastech:

- i) konkrétní projekty programu Horizont 2020 by měly být zaměřeny na energeticky účinné projekty v oblasti námořní dopravy pro ostrovy;
- ii) státní podpora v oblasti dopravy by měla být přidělována podnikům, které přijmou konkrétní opatření pro snížení emisí a v námořní dopravě používají kvalitní paliva;
- iii) projekty INTERREG by měly být zaměřeny na energeticky účinnou městskou mobilitu na ostrovech;
- iv) důraz by měl být kladen na vytváření důstojných a udržitelnějších pracovních míst na ostrovech. EHSV se rovněž vyslovuje za snižování počtu případů nejistého zaměstnání pro pracovníky leteckých společností, které létají na ostrovy, a pracovníky výletních lodí pro okružní plavby, jejichž činnost často využívá atraktivitu ostrovů.
- v) přístupnost pro starší osoby nebo osoby se zdravotním postižením by rovněž měla tvořit součást inteligentních politik dopravy pro ostrovy.

7. Námořní politika

7.1. V posledních letech byla věnována větší pozornost modré ekonomice a jejímu potenciálu. Námořní záležitosti mají pro ostrovy obklopené mořem velký význam.

7.2. Ostrovy mohou mít konkrétní prospěch z provádění námořní politiky na úrovni EU.

7.3. EHSV opakuje své předchozí výzvy pro stanoviska týkající se významu ostrovů EU pro námořní tradici a know-how v oblasti námořních činností. Ostrovy v EU mají komparativní výhodu jakožto poskytovatelé námořníků, kteří mají námořní know-how získávané po generace, které by nemělo být ztraceno. Nicméně během období vysoké nezaměstnanosti na pevnině trpí odvětví lodní přepravy EU známým nedostatkem námořníků EU, kteří by mohli být zaměstnáni jako důstojníci evropského loďstva.

7.4. EHSV doporučuje, aby byla přijata opatření v následujících oblastech:

- i) měla by být přijata opatření zajišťující ostrovům konkrétní prospěch z námořního dohledu;
- ii) ostrovy by měly být pověřeny úkoly v oblasti výzkumu a vývoje v odvětví námořní těžby, oceánografie a mapování mořského dna, a jejich kapacity v těchto oblastech by měly být posíleny. Ostrovy mohou hrát větší úlohu při ochraně biologické rozmanitosti a je třeba podporovat iniciativy, jež jsou v této oblasti na různých úrovních vyvíjeny;
- iii) Evropská komise by měla provést evropskou analýzu dopadů, pokud jde o úlohu evropských ostrovů v námořních záležitostech;
- iv) je třeba vyvinout soustředěné úsilí v oblasti námořních záležitostí, se zvláštním zaměřením na ostrovy a jejich úlohu;
- v) je třeba přijmout opatření na úrovni EU k přilákání osob žijících na ostrovech EU k námořní profesi a k zajištění nezbytných školení.

8. Produkty a služby na ostrovech

8.1. Ostrovy napříč Evropou vykazují různou míru rozvoje: některé se stále nacházejí ve stádiu migrace, remitence, pomoci a administrativy (MIRAB) (Bertram and Watters, 1985), jiné jsou malými ostrovními ekonomikami zaměřenými na cestovní ruch (SITE) (McElroy, 2006), a několik se propracovalo do stádia lidé, zdroje, zahraničí, finance, doprava (PROFIT) (Baldacchino, 2006).

8.2. Některé konkrétní příklady osvědčených postupů u ostrovů ve fázi PROFIT jsou:

- Jersey: správa soukromého majetku;
- Malta: elektronické hrací automaty;
- Island: cloud computing;
- Kypr: registrace vlajek;
- Kréta: léčba onemocnění oka LASIK.

8.3. Ostrovy jsou konkurenceschopnější, pokud jsou schopny nalézt skulinu na trhu a stát se v ní výjimečnými.

8.4. EHSV proto doporučuje:

- i) stanovit osvědčené postupy pro ostrovy;
- ii) regionální politiky by se měly věnovat rozvoji okrajových trhů;
- iii) ostrovy by měly být využívány jako otevřené laboratoře pro rozvoj výrobků nebo služeb, které by poté mohly být rozšířeny v kontinentální Evropě.

9. Cestovní ruch na ostrovech

9.1. Ostrovy jsou velmi často spojovány s cestovním ruchem (model SITE), nicméně by cestovní ruch, ačkoli je pro ostrovy významným odvětvím, neměl být považován za jediné či hlavní odvětví a je třeba věnovat řádnou pozornost ostatním odvětvím průmyslu.

9.2. Specificky zaměřený cestovní ruch skýtá ostrovům jasnou konkurenční výhodu ve srovnání s přístupnějšími oblastmi kontinentální Evropy. Specificky zaměřený cestovní ruch by však neměl nutně znamenat nákladnější cestovní ruch. V této souvislosti je dostupnost ostrovů zásadní pro zajištění přístupnosti, pokud jde o finanční, fyzické a také dopravní otázky, při současném dodržování požadavků na ochranu životního prostředí.

9.3. EHSV proto doporučuje:

- i) politiky související s cestovním ruchem by měly věnovat zvláštní pozornost situacím na ostrovech;
- ii) dostupnost s ohledem na cestovní ruch by měla zahrnovat aspekt dopravy na ostrovech, jak se uvádí výše, a také dostupnost, pokud jde o finanční otázky a otázky mobility, a požadavky na ochranu životního prostředí.

10. Hospodaření s vodou

10.1. Ostrovy se v otázce hospodaření s vodou potýkají s podobnými problémy, k nimž patří: nedostatek vody, snížená kvalita vody, nevhodné zacházení s vodou, jako např. nadměrné využívání zdrojů, a zvýšená potřeba v důsledku cestovního ruchu.

10.2. Sopečné ostrovy představují další rozměr ve vodohospodářství, jímž se vodní politiky obecně nezabývají: aspekt vodních zdrojů sloužících zdravotním účelům.

10.3. EHSV proto doporučuje, aby vodohospodářské politiky věnovaly zvláštní pozornost specifickým charakteristikám ostrovů, neboť jejich požadavky často směřují k:

- i) opětovnému používání vody;
- ii) rozlišování mezi pitnou a užitkovou vodou;
- iii) odsolování vody;
- iv) sběru dešťové vody;
- v) zlepšení udržitelnosti zdrojů vody používané ze zdravotních důvodů.

11. Vzdělávání, odborná příprava a celoživotní učení

11.1. Vzdělávání je často považováno za klíčový prvek pro zlepšení životní úrovně. U ostrovů to platí o to více. Instrukce terciárního vzdělávání mají často na ostrovech v konkrétních oblastech vynikající kvalitu a zaměřují se na specifické oblasti, obyvatelům ostrovů by však mělo být přístupné rovněž vyšší vzdělávání obecně.

11.2. Za tímto účelem je třeba dále prozkoumat potenciál digitálního světa s cílem zajistit, aby učení a vzdělávání bylo stejně přístupné pro osoby žijící na ostrovech jako pro osoby žijící na evropském kontinentu. Jasným příkladem potenciálu digitálního světa jsou Kyklady, kde se pro účely odborné přípravy rozsáhle využívá telekonferencí.

11.3. Ostrovy trpí v důsledku přemísťování větším úbytkem obyvatelstva, a celoživotní učení může a mělo by být jednou z politik a postupů, jejichž cílem je udržet pracovní síly, jež jsou nejen vysoce zaměstnatelné, ale rovněž je láká zůstat na ostrově.

11.4. EHSV proto doporučuje, aby politika:

- i) odrážela úlohu vzdělávání pro rozvoj ostrovů;
- ii) zaváděla přístupy celoživotního učení s cílem zajistit zaměstnatelnost a pracovní sílu, která dokáže využít plného potenciálu trhu práce na ostrovech;
- iii) zajistila, aby ostrovy nebyly ochuzovány o své pracovní síly.

V Bruselu dne 19. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropská spolupráce na energetických sítích

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2015/C 268/03)

Zpravodaj: Pierre-Jean COULON

Dne 16. října 2014 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Evropská spolupráce na energetických sítích.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. března 2015.

Na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 18. března 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 167 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

- 1.1. EHSV považuje posílenou evropskou spolupráci v oblasti energetických sítí pro občany a podniky za zásadní.
- 1.2. Subjekty občanské společnosti a regiony hrají klíčovou roli při transformaci energetiky, což je jedinou zárukou účinnosti, cenové kontroly a boje proti změně klimatu.
- 1.3. EHSV navrhuje zřízení fór pro výměnu informací mezi územními celky a zástupci občanské společnosti jako společnou iniciativu Evropského hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů, včetně hospodářských a sociálních rad a podobných institucí jednotlivých členských států.
 - 1.3.1. EHSV vítá návrh, který Komise uvedla ve svém sdělení k energetické unii a který spočívá ve vytvoření fóra energetických infrastruktur. Toto fórum musí věnovat značný prostor občanské společnosti, aby byla zohledněna:
 - systematická zpětná vazba a vznik osvědčených místních postupů;
 - podpora úvah o místních právních předpisech a směřování finančních prostředků na dosažení účinných modelů;
 - práce v oblasti přijatelnosti a ztotožnění se s jednotlivými energetickými výzvami.
- 1.4. EHSV navrhuje, aby byla vytvořena „evropská energetická vkladní knížka“. Tato vkladní knížka, již by si mohl otevřít kterýkoli Evropan, který pobírá plat lehce vyšší, nežli je roční inflace v Unii, by umožňovala shromažďovat částky určené výhradně na evropské projekty v oblasti energetiky a přispěla by k obohacení veřejného či soukromého financování (podniky).

2. Úvod

- 2.1. V příštích několika letech bude rozvoj energetických sítí „zásadní“ výzvou pro Evropu. Jejich rozšíření a posílení jsou nezbytnou podmínkou úspěchu energetické transformace a jsou naprosto nezbytné pro boj proti změně klimatu, konkurenceschopnost, hospodářskou atraktivitu Evropy a zabezpečení dodávek pro spotřebitele.

2.2. Tento dynamický proces vyžaduje, aby na něj byly vyčleněny stovky miliard eur, jejichž základ se nachází v programu Komise pro obnovu hospodářského růstu a vytváření hospodářské činnosti a pracovních míst. Tyto investice půjdou ruku v ruce s širokým uplatňováním inteligentních rozvodných sítí (přenos i distribuce), které se uplatňují jako hlavní trh. Je třeba vytvořit dodatečné inovační finanční prostředky, včetně prostřednictvím výzvy ke komunitně financovaným projektům.

2.3. Skutečná evropská politika v oblasti energetické infrastruktury vyžaduje, aby se rozvíjela klíčová odvětví v oblasti inovací s cílem posílit konkurenceschopnost Evropy v globální hospodářské soutěži.

2.4. Tato priorita přikládána energetickým sítím v první řadě přispěje k větší spolupráci/evropské energetické integraci, které je nyní naléhavě zapotřebí a již se v široké míře zabývají předchozí stanoviska EHSV, zejména ta, která se týkají vytvoření Evropského energetického společenství. Přesně to je ambicí energetické unie, kterou navrhuje nová Komise a kterou vede místopředseda Komise Maroš Šefčovič.

2.5. V souladu s prioritami EHSV je cílem energetické unie vhodně posilovat dialog a spolupráci, což je jediný způsob, jak snižovat náklady, zvyšovat účinnost a reagovat na potřeby občanů a podniků.

3. Výzvy v oblasti plynové infrastruktury v Evropě

3.1. V roce 2014 situace na Ukrajině oživila obavy Evropy, pokud jde o dodávky zemního plynu. Vzhledem k tomu, že zdroje v Severním moři nebo v Nizozemsku ubývají, je v dnešní době diverzifikace vývozu hlavním problémem, stejně jako schopnost Evropy řešit případné narušení těchto dodávek. To znamená, že v příštích letech bude zapotřebí zahájit nebo dokončit řadu přeshraničních projektů v oblasti plynovodů, kompresorů pro zpětný tok v případě nutnosti nebo také metanových terminálů. Zároveň bude nezbytné vytvořit v Evropě vnitřní infrastrukturu pro posílení integrace vnitřního trhu a zamezení cenových rozdílů v důsledku nedostatku.

3.2. Kromě toho energetická transformace mění v několika ohledech vyhlídky plynárenského průmyslu, jelikož předává různé signály, které mohou být někdy protichůdné. Plynové infrastruktury ve skutečnosti spoléhají na investice, jež budou spláceny v průběhu několika desetiletí. V této souvislosti snaha snížit spotřebu energie nebo přeměnit využívání energie ze zdrojů energie obsahujících uhlík na obnovitelné zdroje energie jen málo podněcuje takovéto investice. Kromě toho se nepředpokládalo, že dojde k rozvoji břidlicového plynu v USA a dovozu amerického uhlí, což vedlo k přílišnému investování do zařízení na výrobu elektřiny s kombinovaným cyklem, jež měla být doplněním elektráren s nepravidelnou výrobou energie. Energetická transformace však souvisí s rozvojem bioplynu, což bude vyžadovat určité úpravy sítí, aby se zohlednilo shromažďování a rozptýlená povaha těchto zdrojů výroby.

3.3. Co se týká zemního plynu, jasná a přehledná cesta k evropské energetické strategii se jeví jako klíčová výzva vzhledem ke značným investicím, které je třeba vynaložit a které budou do roku 2020 dle odhadu Evropské komise představovat 70 miliard EUR a dle Evropské sítě provozovatelů plynárenských přepravních soustav (ENTSO-G) 90 miliard EUR.

4. Problematika elektrických sítí při energetické transformaci

4.1. Přenosové soustavy a sítě na distribuci elektřiny jsou páteří evropské elektrizační soustavy a klíčovým faktorem pro energetickou transformaci. Je nutné, aby se přizpůsobily novým způsobům výroby energie, které jsou obnovitelné, více rozptýlené v prostoru a nestálé, a novým potřebám spotřeby, aby byla zajištěna rovnováha mezi nabídkou a poptávkou elektřiny. V mnoha zemích vznikalo první vedení vysokého a velmi vysokého napětí původně v místech, kde docházelo k centralizované výrobě tepelné, později vodní a následně jaderné energie. Potřeby spotřebitelů v městských a průmyslových oblastech, jejichž růst byl od 50. let 20. století velmi rychlý, určovaly rozmístování nového elektrického vedení. Evropa se dnes vyznačuje velkými toky energie z obnovitelných zdrojů překračujícími státní hranice a nezbytná solidarita mezi územními celky je důležitější než kdy jindy.

4.2. Cíle EU na roky 2020 a 2050 zohledňující klima a životní prostředí, zabezpečení dodávek energie a konkurenceschopnost vedou k prudkému nárůstu investic do decentralizovaných kapacit na výrobu elektrické energie z obnovitelných zdrojů. Ve Francii a v Německu, ale také ve Španělsku a v Itálii je přibližně 95 % takovýchto zařízení na výrobu elektrické energie již napojeno na distribuční soustavu elektřiny (nízké nebo střední napětí). Jedná se totiž převážně o decentralizovanou, nepravidelnou výrobu energie, když je dostatek větru a slunce. Role a úkoly dodavatelů elektřiny se proto zřejmě radikálně změní. V minulosti distribuční soustavy čelily pouze několika „překážkám v elektrické síti“ a šířily konečnému spotřebiteli elektřinu vyráběnou centrálně a přenášenou po přenosových sítích (vysoké a velmi vysoké napětí) ve směru „shora dolů“. Správa sítí se však v budoucnu změní. Rostoucí podíl decentralizovaných obnovitelných zdrojů energie, dobíjení baterií elektrických vozidel a větší úloha zákazníků, kteří se mohou aktivně zapojit do reakce na poptávku v rámci vyrovnávacích trhů energie, zajistí změnu odpovědnosti a činnosti dodavatelů elektřiny a také vztahy mezi sítěmi na distribuci elektřiny a přenosovými soustavami. Přenosové soustavy budou tedy v budoucnosti čím dál více vzájemně propojené a složité sítě zahrnující různé zdroje výroby energie a stále různorodější a postupně pestřejší spotřebitelské vzorce. Toky elektřiny bude dokonce možné obrátit a přesunout z distribučních na přenosové sítě, v případě, že bude výroba v daném místě výrazně vyšší nežli spotřeba. Zpravidla lze očekávat, že problémy, kterým čelí dnešní sítě pro přenos elektřiny, zejména řízení překročení kapacity, bude brzy realitou v každodenní činnosti provozovatelů distribučních soustav elektřiny.

Větší flexibilita výroby

4.3. Tato energetická transformace, do níž se zapojují všechny evropské země, vede k různému rozmístění zdrojů výroby. Nová místa, jež jsou rozptýlenější než „konvenční“ zdroje výroby, neodpovídají předchozímu geografickému rozložení. Výroba větrné nebo fotovoltaické energie je obvykle situována do oblastí, jež jsou vzdáleny od hlavních center spotřeby. Například v Německu je hlavní výzvojem přeprava větrné energie vyrobené v regionu Severního či Baltského moře a směřované do středisek spotřeby na jihu. Vzhledem k tomu, že v současnosti neexistují dostatečné přenosové kapacity, musí být výroba energie z obnovitelných zdrojů omezena, což je plýtvání materiálních a ekonomických prostředků. Síť se tedy musí rychle přizpůsobit, aby bylo možné zohlednit nové zdroje výroby. Energetické politiky v každém členském státě by rovněž měly vzít v úvahu dopad na energetické systémy v jiných členských státech, například pokud jde o rychlost a rozsah provádění energie obnovitelných zdrojů.

4.4. Kromě problematiky připojení k síti vede masivní rozvoj těchto nových variabilních zdrojů výroby (na rozdíl od kontrolovaných zdrojů výroby, které byly až doposud dominantní) aktéry k tomu, aby se zabývali řízením elektroenergetických soustav a zamysleli se nad novými nástroji pro řízení.

4.5. Skladování elektrické energie, jakmile bude provozuschopné, bude velmi dobrou reakcí na nestabilitu obnovitelných zdrojů energie a různorodost (denní nebo sezonní) spotřeby. Tyto technologie jsou však v současnosti limitované a v podstatě se omezují na hydraulické čerpadlo, což je velice osvědčená technologie (využívaná takřka 80 let), ale ovlivněná nedostatkem lokalit a jejím dopadem na životní prostředí. Kromě toho se jedná o velká zařízení, která vyžadují přenos elektrické energie oběma směry: pumpování a výroba. Ideálním řešením by bylo difúzní skladování.

4.5.1. Další možnosti existují, například skladování ve formě vodíku, ale žádná z nich nepovede k rozsáhlému průmyslovému rozvoji v horizontu menším než deset let.

4.6. Vzhledem k současné neexistenci vhodných decentralizovaných skladovacích kapacit, jež by byly účinné, rentabilní a šetrné k životnímu prostředí, a které by zároveň zahrnovaly různé možnosti související s vlastní spotřebou, je v dnešní době nejlepším řešením pro získávání a využívání nových obnovitelných zdrojů energie řádné řízení toků. To je přesně to, co umožňuje dostatečně propojená a odolná síť na evropské, vnitrostátní a regionální úrovni. Zajištěním společného využívání výrobní kapacity v různých měřítkách prostřednictvím vzájemného propojení by struktura energetických sítí umožnila výrazné úspory a zároveň by byly zabezpečeny dodávky elektřiny v celé Evropské unii.

4.7. Tato úspora prostředků není spojena pouze s velikostí sítě, ale je také ovlivněna souhrou odlišností (sociálních, kulturních, geografických, meteorologických nebo také odlišností ve způsobech výroby). Vraťme se k našemu příkladu vzájemného propojení evropských sítí. Především, večerní doba nejvyšší spotřeby se posouvá v závislosti na různém způsobu života v sousedských zemích. Nevečeříme ve stejnou hodinu v Belgii, v Německu, ve Francii či ve Španělsku. Existují též rozdíly mezi Rumunskem, Bulharskem, Řeckem a Polskem. Kromě toho, elektroenergetické systémy evropských zemí jsou víceméně citlivé na určité okolnosti. Období s vysokou poptávkou ve Francii velmi výrazně souvisí s nízkými teplotami (k nejvyšší spotřebě bude docházet v době mimořádně chladných zimních večerů kolem 19. hodiny), zatímco Německo je naopak velice citlivé na výrobu větrné energie a Španělsko má své energetické špičky uprostřed letních dnů kolem 13. hodiny v souvislosti s používáním klimatizace.

4.8. Společné využívání výrobní kapacity prostřednictvím propojení umožní každé zemi sdílet rizika spojená s těmito okolnostmi, a snížit tak potřebu výrobní kapacity.

4.9. Sítě na přenos elektrické energie umožňují rozsáhlý rozvoj energie z obnovitelných zdrojů a lépe se vypořádávají s překážkami, jež souvisejí s jejich nepravidelností. Sít umožňuje méně využívat potřeb záložních kapacit, tzv. „back-up“, jimiž jsou často tepelné elektrárny využívající fosilní paliva (uhlí, zemní plyn, topný olej), které výrazně produkují skleníkové plyny. Tyto sítě (přenosové a distribuční) zajišťují, že příležitostná místní nadprodukce, např. významná fotovoltaická výroba při polední přestávce v obytné čtvrti, může být přesměrována do oblastí spotřeby. Umožní také pokrytí potřeb této stejné populace v noci a po dobu málo slunečných dnů nebo když je zcela zataženo.

Potřeba regulovat spotřebu

4.10. Dobře řízené evropské sítě založené na infrastruktuře přizpůsobené novému rozmístění výroby se tedy zdají být nezbytným nástrojem pro transformaci v oblasti energetiky. To je však pouze jedna strana mince.

4.11. V průmyslových zemích vedly plně kontrolované způsoby výroby, používané až do počátku 90. let 20. století, jako např. vodní nebo jaderná energie, k úvahám, že je nezbytné přizpůsobit výrobu spotřebě (nabídka a poptávka), a nikoli naopak. Provozovatel sítě měl zajistit, že výroba a dodávky energie budou přizpůsobeny rozdílu ve spotřebě, aby byla zajištěna trvalá rovnováha mezi výrobou a spotřebou elektrické energie.

4.12. Situace se však nevratným způsobem změnila. Rozvoj nových způsobů využívání elektrické energie (hojně využívání klimatizace, šíření elektronických přístrojů, mobilních telefonů a různých aplikací atd.) a probíhající přesun na elektrickou energii, zejména v odvětví dopravy (elektrická vozidla) znamenají, že stávající spotřeba musí být řízena tak, aby nedošlo k přetížení výrobních míst a elektrických sítí, a předešlo se tak nadměrným investicím.

4.13. Je třeba zohlednit energetické špičky související s větší proměnlivostí počasí. V zemích, kde je elektřina zdrojem topení, jsou energetické špičky čím dál častější, když je nepříznivé počasí. Ve Francii v únoru 2012 přesáhla spotřeba 102 GW, což je o 30 % více než před deseti lety. Častější vlny veder spojené s větším využíváním klimatizace již způsobují energetické špičky. To může představovat problém z hlediska výroby. Například v západní Evropě odpovídají energetické špičky období studené zimy a teplého léta, tedy anticyklónu, který je bez větru. To není příliš důležité, pokud větrná energie představuje pouze několik procent z celkové výroby energie, avšak současný nárůst podílu tohoto zdroje energie mění situaci.

4.14. Reakce na poptávku je zvláštní užitečnou formou řízení poptávky, která umožňuje snížit energetické špičky a obecněji narovnat „výkonovou křivku“. Spočívá v tom, že v určité době dojde ke snížení fyzické spotřeby na daném místě nebo u dané skupiny akterů. Reakce na poptávku bude přenesena do odvětví bydlení nebo bude mít jinou podobu, pokud jde o průmyslové prostory. Je třeba také zohlednit efekt „přenosu spotřeby“.

4.15. Regulování spotřeby je jedním z nástrojů, mezi další patří rozvoj inteligentních sítí (nižší investice) či různé formy výroby a ukládání energie. Provozovatelé sítě zde musí hrát aktivní úlohu a přispívat k rozvoji nových spotřebitelských metod řízení. Nejde jen o technologii, ale také o reálné tržní mechanismy, které umožní postupnou přeměnu spotřebitelů na spotřebitele vyrábějící energii. Spotřebitelé vyrábějící energii se nyní spoléhají na vlastní zdroje a správci sítí (přeprava a distribuce) jsou klíčovými akterými. Například ve Francii nabídková řízení již nyní umožnila výrazný nárůst objemu reakce na poptávku od jejich zavedení roce 2010. Od doby prvního experimentu jsme se dostali ze 100 MW na více než 700 MW na konci roku 2013. I zde je třeba diskutovat o řadě aspektů mezi provozovateli, místními úřady, zaměstnanci v tomto odvětví a sdruženími spotřebitelů.

4.16. Nové tržní mechanismy, jež mají být zavedeny v nadcházejících letech, jako např. kapacitní mechanismus, by měly umožnit podporu tohoto trendu ve střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu, a přispět tak ke zvýšení hodnoty flexibility poptávky po elektrické energii.

5. Od hospodářské a sociální optimalizace k optimalizaci environmentální

5.1. Zjednodušení a optimalizace způsobů výroby energie na straně jedné a nárůst a flexibilita spotřeby na straně druhé, všechny tyto aspekty nás vedou zpět k hlavní úloze přenosových soustav a sítí na distribuci elektřiny, a tou je územní solidarita. Přenosové soustavy totiž slouží ke sladění rozdílných regionálních či dokonce národních bilancí, různorodých potenciálů výroby a různých a nepravidelných profilů spotřeby. Kromě flexibility, kterou přenosové soustavy přinášejí mezi výrobou a spotřebou, se rovněž jedná o nástroj environmentální optimalizace elektroenergetického systému.

5.2. Řízení toku elektřiny zohledňuje technické překážky a hospodářskou a sociální „hierarchii“ různých zdrojů na výrobu elektrické energie. Tzv. kolísavá energie (ta, jež by se ztratila, pokud by nebyla využita okamžitě, např. větrná nebo solární, fotovoltaická energie), je využívána přednostně. Poté přichází na řadu vodní energie z řek a jaderná elektrická energie, jejichž okrajové náklady jsou nízké. A následně jsou v pořadí způsoby výroby energie z fosilních paliv – uhlí, zemní plyn a topný olej. Zádržný systém elektřiny z vodních zdrojů rovněž slouží jako „regulátor“ ostatních. Jako další flexibilní konvenční výrobní zařízení (například plynové elektrárny).

5.3. Tento systém teoreticky zajišťuje optimální a hospodárné využití zdrojů výroby. Nicméně mnoho parametrů, které je třeba vzít v úvahu, vyvíjí na tento systém tlak a rostoucí úloha obnovitelných zdrojů energie může přispět k jeho nestabilitě.

5.4. Kromě technického přispění obnovitelných zdrojů energie do elektrizační soustavy vyzdvihuje jejich rozvoj v rámci mechanismů podpory, zejména finanční, problematiku jejich propojení s klasickými tržními mechanismy.

5.5. Tato skutečnost musí být viděna v kontextu. Výroba tepelné energie, zejména plynových kombinovaných cyklů, je velmi málo rentabilní v důsledku stagující spotřeby, což lze považovat za klad ze sociálního hlediska, ale jde také o pokles ceny uhlí a CO₂ v Evropě. V této souvislosti může být rozšiřování výroby energie z obnovitelných zdrojů důvodem nerovnováh pro organizované trhy. Proto jsme byli opakovaně svědky negativních cen na velkoobchodních trzích, což je paradoxní situace. Hrozí, že v některých členských státech bude k této situaci docházet několik stovek hodin ročně. Odstavení více než 70 000 MW plynových kombinovaných cyklů v posledních letech z důvodu ekonomického zhodnocení, se všemi souvisejícími technickými, sociálními a ekonomickými dopady, odráží nedostatek koordinace mezi vytvořením nového evropského energetického modelu a pravidly vnitřního trhu s energií.

5.6. Vyřazení řady tepelných elektráren, zejména plynových, v celé Evropě by mohlo způsobit problémy. Kromě sociálních problémů dojde v období 2014–2018 ke snížení stávajících dostupných bezpečnostních rezerv (vzhledem k plánovanému snížení v letech 2015 a 2016), jež umožnily např. překonat vlnu mrazů, ke kterým došlo v Evropě v roce 2012. Různé scénáře vypracované několika společnostmi ukazují, že události typu vlna mrazů v únoru 2012 se budou opakovat ve stejných klimatických podmínkách (vítr, slunečné počasí, teplota), a v roce 2016 již nebude možné splnit kritérium týkající se zabezpečení dodávek stanovené některými členskými státy, které představuje v průměru tříhodinové přerušování dodávek elektřiny denně.

5.7. Trh s elektřinou má v dnešní době problémy s vysíláním účinných dlouhodobých signálů, které jsou nezbytné, aby došlo ke stimulaci potřebných investic a aby Evropa splnila své cíle v oblasti energetiky a klimatu. V Evropské unii a ve většině sousedních zemí je naléhavě nezbytné vytvořit nový model, aby bylo zajištěno zabezpečení dodávek elektřiny. Tento model by měl umožnit podporu rozvoje nových technologických a průmyslových příležitostí v rámci inteligentních sítí a zároveň by se měl znovu zabývat úsporami energetických systémů jako celku, aby byly v souladu s jednotlivými cíli stanovenými pro rok 2030 a dále.

V Bruselu dne 18. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha udržitelného rozvoje a zapojení občanské společnosti do samostatných investičních dohod EU se třetími zeměmi

(2015/C 268/04)

Zpravodaj: Jonathan PEEL

Na plenárním zasedání, které se konalo dne 10. července 2014, se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Úloha udržitelného rozvoje a zapojení občanské společnosti do samostatných investičních dohod EU se třetími zeměmi.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. února 2015.

Na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 19. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 165 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. V posledních letech vyjednala EU úspěšně řadu dohod o volném obchodu (FTA), z nichž každá obsahuje zvláštní kapitolu o udržitelném rozvoji a společný mechanismus občanské společnosti pro sledování provádění této dohody. Výbor hraje ve všech případech klíčovou roli. EU rovněž odděleně vyjednává dvě samostatné investiční dohody a další mohou následovat. Výbor považuje za zásadní, aby tyto dohody obsahovaly rovněž kapitolu o udržitelném rozvoji s vhodným mechanismem umožňujícím zapojení občanské společnosti.

1.2. Vyjednávání samostatných investičních dohod bude z různých důvodů diktovaných okolnostmi dána přednost před úplnými dohodami o volném obchodu, ale jejich oblast působnosti bude nezbytně omezenější. Požadavek na zahrnutí zvláštní kapitoly o udržitelném rozvoji do těchto dohod zůstává stejně naléhavý, ale formální zahrnutí účasti občanské společnosti bude vyžadovat větší úsilí. V rámci dohody o volném obchodu s Koreou bylo vytvořeno mnoho smíšených výborů, ale investiční dohoda jich bude mít velmi málo.

1.2.1. Bude proto zapotřebí větší investice k zahrnutí přímého příspěvku občanské společnosti. K tomu by mělo dojít buď prostřednictvím stávajícího mechanismu dialogu, jaký nabízí kulatý stůl EU-Čína, nebo podporou meziodvětvového dialogu včetně většího využití sociálních partnerů. Výbor by měl být v každém případě zapojen do rozvoje možných řešení.

1.3. Část důrazu, jež EU klade na udržitelný rozvoj, má samozřejmě původ v jejím obecném přání podporovat a posilovat vliv svých sdílených přesvědčení o demokracii, právním státu, lidských právech, transparentnosti a předvídatelnosti, a to nejen v klíčových oblastech, jako jsou například práva duševního vlastnictví.

1.3.1. Jádrem je zde ochrana životního prostředí, boj proti změně klimatu, podpora důstojných pracovních podmínek, bezpečnost a ochrana zdraví při práci a široká škála otázek, jimiž se zabývají hlavní úmluvy MOP a klíčové úmluvy v oblasti životního prostředí. Výbor se domnívá, že nadešel čas zdůraznit vlastní provádění v takových dohodách prostřednictvím společného úsilí zahrnujícího budování kapacit jak v oblasti lidských zdrojů, tak pokud jde o přenos technologií.

1.3.2. Ve společném prohlášení z 27. zasedání AKT-EU v říjnu 2014⁽¹⁾ jsou jasně vytyčeny základní zásady a obavy Výboru, které jsou v něm sdíleny s občanskou společností mimo EU. V jeho shrnutí je zdůrazněna důležitost udržitelného rozvoje a dokončení cílů udržitelného rozvoje v tomto roce, stejně jako potřeba zapojit občanskou společnost (nebo nestátní subjekty) do průběhu takových jednání. Přestože zde se to týká dohod o hospodářském partnerství (EPA), platí to rovněž u investičních dohod.

⁽¹⁾ ACP EU Meeting_Oct 2014_Final Declaration-EN (2).

1.4. Výbor zdůrazňuje, že jakákoliv investiční dohoda, již EU uzavře, musí mít plnou součinnost s prací otevřené pracovní skupiny dokončující obsáhlý soubor sedmnácti cílů udržitelného rozvoje, s přípravou pařížské konference smluvních stran Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC COP 15) a rovněž se stávajícími vícestrannými jednáními o snížení cel na ekologické (zelené) zboží.

1.4.1. Výbor již dříve uvedl, že je třeba lépe pochopit, jak tři rozměry udržitelného rozvoje vzájemně působí, „aby bylo možné nalézt spravedlivá, jednoduchá a účinná řešení“⁽²⁾. Nicméně udržitelnost musí hrát klíčovou úlohu v současných investičních jednáních EU s Čínou, a to zejména jelikož se domníváme, že v Číně jsou klíčovým požadavkem zelené, udržitelné investice prostřednictvím dovozu odborných poznatků a technologií z EU.

1.5. Výbor s politováním konstatuje, že globální úroveň investic poklesla od roku 2000 nejméně o 5 %.

1.6. Rovněž konstatujeme, že zejména vzhledem k odhadu Unctad⁽³⁾, že během celého trvání cílů udržitelného rozvoje bude zapotřebí přibližně 7 bilionů USD investic a že alespoň třetina z nich bude muset pocházet ze soukromého sektoru, bude úloha soukromého sektoru klíčovým faktorem jakékoli investiční dohody. Jednou z klíčových otázek je ochrana investic, tou se však zabývá jiné současné stanovisko Výboru. Výbor nicméně zdůrazňuje, že prvořadé je právo EU a dalších států regulovat a sledovat legitimní cíle veřejné politiky (včetně zdraví, bezpečnosti a životního prostředí).

1.6.1. Výbor důrazně doporučuje, aby Komise věnovala zvláštní pozornost podpoře malých a středních podniků a specializovanějších společností v investičních i jiných záležitostech. Tyto společnosti jsou hlavními aktéry stimulujícími inovace, což je obzvláště důležité pro zachování a rozvíjení udržitelnosti; tvoří 99 % hospodářské struktury v EU a vytváří 70–80 % pracovních míst.

1.6.2. Jakákoliv investiční dohoda bude muset pokrýt veřejné zakázky, stejně jako partnerství veřejného a soukromého sektoru, kdy vlády spolupracují se soukromým sektorem. EHSV svůj postoj k partnerství veřejného a soukromého sektoru vyjádřil ve stanovisku ECO/272, jež bylo přijato dne 21. října 2010. Ačkoliv toto partnerství v uvedeném stanovisku obecně podpořil, vznesl rovněž určité výhrady, jež jsou i nadále velice relevantní. Výbor již dříve rovněž uvedl, že „partnerství veřejného a soukromého sektoru se mohou stát důležitým nástrojem k implementaci strategií rozvoje za předpokladu správného nastavení a komunikace zainteresovaných stran“⁽⁴⁾. Každá investiční dohoda proto musí umožnit veřejné investice a partnerství veřejného a soukromého sektoru. Obojí musí zaručit dosažení cílů udržitelnosti.

1.6.3. Výbor rovněž doporučuje, aby kapitola o udržitelném rozvoji každé investiční dohody pokrývala i úlohu sociální odpovědnosti podniků včetně odkazu na sociálně odpovědné investice, např. zásady OSN pro odpovědné investování (UNPRI)⁽⁵⁾. V tomto smyslu by dohody měly motivovat veřejné i soukromé finanční instituce, aby dobrovolně deklarovaly, že ve svých analýzách a rozhodnutích odpovědně investovat budou zohledňovat informace o dopadech na životní prostředí, v oblasti sociální a v oblasti správy a řízení, tzv. „ESG kritéria“. Bereme na vědomí, že na počátku roku 2015 se očekává nové sdělení Komise o sociální odpovědnosti podniků, ale plně vzájemné uznávání širších mezinárodních pokynů oběma jednajícími stranami má také zásadní význam. Patří sem Směrnice OECD pro nadnárodní podniky⁽⁶⁾ a obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv (UNGPs), které jsou v procesu provádění. Výbor zdůrazňuje, že veškerá opatření na úrovni EU nebo na mezinárodní úrovni by s nimi neměla být v rozporu nebo je ohrozit.

⁽²⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 144.

⁽³⁾ Tisková zpráva Unctad WIF, Ženeva, 14. října 2014.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Tyto otázky mohou být komplexněji pokryty v nadcházející informační zprávě Výboru.

⁽⁶⁾ Směrnice OECD pro nadnárodní podniky, 2011.

2. Souvislosti

2.1. Lisabonská smlouva začlenila investice do pravomoci EU jakožto součást její společné obchodní politiky. Pověřila EU, aby usilovala o „postupné odstranění omezení (mezinárodního obchodu a) přímých zahraničních investic“⁽⁷⁾. Smlouva rovněž vyžaduje, aby všechny příslušné aspekty obchodu, investic, rozvoje a rozšíření byly integrovanější a docházelo v nich ke vzájemnému předávání informací – zejména proto, aby byla zajištěna mnohem větší koordinace.

2.2. Komise v té době vydala sdělení s názvem Cesta k ucelené evropské mezinárodní investiční politice⁽⁸⁾. Podle tohoto sdělení, jež podpořil rozsudek Evropského soudního dvora, se za přímé zahraniční investice „obecně považují jakékoli zahraniční investice, které slouží k vytvoření dlouhodobých a přímých vztahů se subjektem, kterému je poskytován kapitál pro účely vykonávání hospodářské činnosti“ nebo „kapitál plynoucí od investora se sídlem v jedné zemi do podniku se sídlem v jiné zemi“.

2.2.1. Výbor v reakci na toto sdělení ve svém stanovisku⁽⁹⁾ uvedl: „Vítáme především ujištění [...], že obchodní a investiční politika EU musí „ladit“ a být ve shodě s hospodářskými a dalšími politikami Unie [...], včetně „politik v oblasti ochrany životního prostředí, důstojných pracovních podmínek, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“ a politiky rozvoje.“

2.3. Nicméně podnět k užší integraci všech aspektů vnější politiky EU nepochází z této doby. Ve svém sdělení s názvem Globální Evropa, jež bylo vydáno v roce 2006 v době, kdy se postup v jednání o rozvojovém programu WTO z Dohy prakticky zastavil, Komise uvedla, že je podstatné zaručit, aby výhody liberalizace obchodu „přecházely na občany. S tím, jak vyznáváme sociální spravedlnost a soudržnost na domácím trhu, měli bychom také usilovat o prosazování našich hodnot, včetně sociálních a ekologických standardů a kulturní různorodosti, v celosvětovém měřítku“⁽¹⁰⁾. V reakci na toto sdělení vyzval Výbor k začlenění kapitoly o udržitelném rozvoji – spolu s aktivní monitorovací úlohou občanské společnosti – do každé následující dohody o volném obchodu⁽¹¹⁾.

2.4. Od té doby uzavřela EU značný počet obchodních dohod, v nichž má kapitola o udržitelném rozvoji význačné postavení. Počínaje dohodou mezi EU a Koreou z roku 2010, jež byla první dohodou o volném obchodu uzavřenou EU po několika letech, obsahují tyto dohody zřízení společného mechanismu občanské společnosti pro sledování provádění těchto kapitol o udržitelném rozvoji a tyto mechanismy nyní začínají nabývat účinku. Fórum občanské společnosti EU-Korea se pravidelně schází a fungovat rovněž začaly poradní orgány pro FTA mezi EU a střední Amerikou, FTA mezi EU a Kolumbií a Peru a EPA EU-Cariforum.

2.5. V nedávno podepsaných, ale dosud nefunkčních prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu s Ukrajinou, Gruzíí a Moldavskem, stejně jako v dohodách mezi EU a Kanadou (CETA) a mezi EU a Singapurem existují podobné mechanismy a lze s nimi snadno počítat i v jiných obchodních jednáních EU, která stále probíhají.

2.6. Investice se pak po svém zahrnutí do pravomocí EU staly klíčovou součástí mandátu k vyjednávání v jednáních započatých poté, co se investice staly pravomocí EU, včetně CETA, a zejména jednání o transatlantickém obchodním a investičním partnerství s USA (TTIP, kde „I“ znamená investice). Mandát schválený pro korejská a ostatní FTA uvedené v odstavci 2.4 výše předcházel zahrnutí investic do pravomocí EU, ale investice byly později doplněny do mandátu pro Singapur, a od té doby se o nich jedná samostatně.

2.7. Na summitu EU-Čína v listopadu 2013 byla oficiálně zahájena jednání o nezávislé, samostatné investiční dohodě a v březnu 2014 pak byla zahájena jednání o podobné dohodě s Myanmarem. Jedná se o první „samostatná“ investiční jednání EU, tzn. že nejsou součástí širšího jednání o dohodě o volném obchodu⁽¹²⁾. Mohla by se tak otevřít atraktivní alternativní cesta tam, kde dlouhodobá jednání EU o FTA patrně ztratila veškerou dynamiku, zatímco před ukrajinskou krizí se také diskutovalo o případných samostatných investičních jednáních mezi EU a Ruskem.

⁽⁷⁾ Článek 206 SFEU.

⁽⁸⁾ Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Cesta k ucelené evropské mezinárodní investiční politice, KOM(2010) 343.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 150.

⁽¹⁰⁾ KOM(2006) 567 final ze dne 4. 10. 2006, odst. 3.1. iii).

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽¹²⁾ Někteří si přejí, aby EU vedla komplexní jednání o FTA s Čínou.

2.8. Toto stanovisko tedy bude zkoumat možnou úlohu kapitoly o udržitelném rozvoji v těchto samostatných investičních dohodách a rámec pro formální aktivní zapojení občanské společnosti.

3. Mění se povaha investic

3.1. Investice (jako jedna ze „singapurských otázek“ dohodnutých v roce 1996) měly původně tvořit součást mnohostranných obchodních jednání WTO zahájených v Dohá, ale toto téma bylo později na ministerské konferenci WTO v roce 2003 v Cancúnu vyřazeno. Snahy OECD o zahájení mnohostranné dohody o investicích v roce 1998 ztroskotaly. Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření (TRIMs) vzešlá z uruguayského kola jednání WTO před 20 lety se vztahuje pouze na opatření týkající se obchodu se zbožím, ale nezahrnuje služby či jiné klíčové oblasti, které se mezitím objevily.

3.2. Oddělení obchodu a investic je stále složitější a je zapotřebí integrovaný přístup. Přímé zahraniční investice hrají klíčovou roli v globální obchodní strategii EU V závislosti na poměrných výrobních nákladech je pro mnohé ideálním místem výroby místo nacházející se co nejbližší koncovému trhu, což je zvláště důležité v souvislosti s tím, jak se otevírají nové trhy, zejména v rychle se rozvíjejících nových ekonomikách a jiných rozvojových ekonomikách. Pro jiné je důležitá okamžitá možnost přesunout získávání zdrojů a výrobu z jedné země do druhé, což již bylo prokázáno v důsledku různých stupňů přijatelnosti využívání biotechnologií.

3.2.1. Na dodavatelské řetězce mají rovněž vliv pohyby měn a mění se náklady, což vede ke kolísání a krátkodobým změnám ve výrobě. Rovněž vysoké překážky dovozu, jež byly pro investice kdysi pozitivní, jsou nyní pro přímé zahraniční investice spíše odrazující.

3.2.2. Globální dodavatelské a výrobní řetězce se také mohou rozšířit do mnoha zemí – například mobilní telefon určený pro Evropu může být sestaven v Číně a obsahovat moderní technologie dovezené z jiných částí východní Asie. Před vstupem Číny do WTO byly obvykle dováženy do EU přímo. Zhruba polovina vývozu Číny pochází ze společností zahraničních vlastníků, které do Číny investovaly – v elektronickém průmyslu je to až 65 %.

3.2.3. Sdělení z roku 2010 rovněž poukazovalo na to, že „současný výzkum přímých zahraničních investic a zaměstnanosti ukazuje, že v souvislosti s odlivem investic dosud nebyl zjištěn žádný měřitelný negativní dopad na celkovou zaměstnanost“⁽¹³⁾. Na druhou stranu sdělení přiznává, že „i když je celková bilance pozitivní, mohou se samozřejmě projevit negativní účinky na odvětvové, zeměpisné a/nebo individuální úrovni“. To bude mít pravděpodobně dopad spíše na osoby s nižší kvalifikací.

3.3. Obchodní a investiční postupy se vyvíjejí velmi rychle. Například Internet přináší radikální změnu v podobě exponenciálního růstu mezinárodního nákupu zboží on-line, plateb za toto zboží on-line a poté sledování vlastní přepravy k zajištění jeho doručení. Změny, které přineslo rostoucí využívání eBay, PayPal atp. (např. Alibaba), způsobí převrat v obchodu a investicích. IKT jsou již dnes významným faktorem přímých zahraničních investic.

3.3.1. To má obrovský potenciál pro malé a střední podniky a jiné specializovanější společnosti, protože jim a místním podnikům to umožní přístup na dosud nedostupné trhy. Zejména se jedná o malé a střední podniky v odlehlejších oblastech. Mohlo by to být významným impulsem pro malé a střední podniky investující v zahraničí a pro vytváření pracovních míst na místní úrovni. Vzhledem k tomu, že hospodářská struktura EU sestává z 99 % z malých a středních podniků, které jsou klíčovou hnací silou inovací, klíčem k zachování a rozvoji udržitelnosti a zajišťují 70–80 % pracovních míst, žádá EHSV Komisi, aby podpoře těchto podniků věnovala zvláštní pozornost, pokud jde o investiční i jiné záležitosti.

⁽¹³⁾ 2010 *Impact of EU outward FDI* (Dopad přímých zahraničních investic z EU), Copenhagen Economics.

4. Samostatné investiční dohody

4.1. Dvě současná jednání EU o „samostatných“ investičních dohodách (s Čínou a Myanmarem) budou velmi odlišná, přestože soudíme, že základní mandáty jsou podobné. S Čínou mají všechny členské státy (s výjimkou Irska) individuální dvoustrannou investiční dohodu (BIT), s Myanmarem žádný. U Číny jsou jednou z hlavních součástí jednání také otázky přístupu na trh, u Myanmaru se jedná pouze o ochranu investorů. Po dlouhém období izolace chce nyní vláda Myanmaru přilákat a podpořit zahraniční investice.

4.2. Pokud jde o rozvoj, jsou od sebe Čína a Myanmar tak vzdáleny, jak jen to je možné. Jedna je významnou velmocí, nyní pevně zakotvenou ve světovém obchodním systému, druhá se pomalu vzpamatovává z desetiletí násilné i dobrovolné izolace. Myanmar bude potřebovat budovat kapacity, Čína ne. Celkový obchod se zbožím mezi EU a Myanmarem činil v roce 2013 533 mil. EUR, s Čínou to bylo 428 mld. EUR (a služby představovaly v roce 2012 dalších 49,9 mld. EUR) ⁽¹⁴⁾.

4.2.1. Nicméně v roce 2012 činil celkový příliv investic EU do Číny pouze 15,5 mld. EUR (5,3 mld. EUR v roce 2009), zatímco čínské investice do EU byly jen ve výši 7,6 mld. EUR (0,3 mld. EUR v roce 2009) ⁽¹⁵⁾, tj. pouze zhruba 2,6 % celkových investic směřujících v tomto roce do EU. Tato čísla jsou velmi nízká, což podtrhuje fakt, že oproti téměř 30 % přímých zahraničních investic EU, jež směřují do USA, méně než 2 % jich směřuje do Číny (ačkoli to představuje zhruba 20 % všech přímých zahraničních investic do Číny). Čína představuje méně než 0,7 % celkových přímých zahraničních investic do EU (může také docházet k nepřímým investicím přes Hongkong nebo jiné oblasti), zatímco podíl USA činí 21 %.

4.2.2. Každé jednání o investiční dohodě bude mít své vlastní rysy. U Myanmaru se bude jednat o stanovení zásad a norem pro tvorbu a podporu zahraničních investic, u Číny se usiluje o ambicióznější dohodu. V každém případě však bude velký podíl investic pramenit ze soukromého sektoru nebo k nim bude docházet v jeho spolupráci.

4.3. Klíčovou oblastí kompetence pro strany investiční dohody bude usnadňování investic prostřednictvím poskytování nezbytné udržitelné infrastruktury. Vlády jsou zodpovědné za poskytování pevného regulačního základu pro infrastrukturu, ať už na regionální úrovni nebo tak, že pro zajištění účelných a účinných rozvodných sítí pro energii, vodu a dopravu pro ně vytvářejí účelné a systematické podklady. Sítě a soustavy pro rozvod energie a vody vyžadují složitou konstrukci a jejich úplné zprovoznění může trvat deset či více let. Regulační prostředí se rovněž musí plánovat dlouhodobě. Unctad ⁽¹⁶⁾ odhaduje, že ze 7 bilionů USD potřebných na investice během celého trvání cílů udržitelného rozvoje bude alespoň třetina pocházet ze soukromého sektoru, a to včetně investic do budování nových měst a zajišťování škol, nemocnic a silnic.

4.4. Zásadní význam zde bude mít usnadňování partnerství veřejného a soukromého sektoru. Každá investiční dohoda musí zajistit, aby regulační prostředí umožňovalo investice do zadávání veřejných zakázek a partnerství veřejného a soukromého sektoru na základě dlouhodobé předvídatelnosti a udržitelnosti. Společnosti musí rovněž plánovat dlouhodobě, zejména pokud mají být jejich investice úspěšné. Neúspěch na jedné či na druhé straně neprospěje nikomu. Silní veřejní a soukromí aktéři musí rozvinout novou součinnost a učit se nové formy zapojení. Měl by zde rovněž existovat prostor pro klíčovou úlohu přínosu občanské společnosti, zejména na úrovni sociálních partnerů.

4.5. Hlavním přínosem takové dohody pro Čínu bude to, že nahradí a bude aktualizovat 27 BIT členských států v rámci jedné dohody. Namísto jejich pouhé konsolidace musí EU (stejně jako v případě Kanady) usilovat o dosažení vysoké úrovně – dohody nové generace. Kromě přístupu na trh musí tato jednání zahrnovat rovněž řadu širších otázek, včetně veřejných zakázek, politiky hospodářské soutěže, úlohy státních podniků, přístupu do dosud uzavřených odvětví a otázek týkajících se udržitelného rozvoje.

4.5.1. Je nezbytné, aby investiční dohoda mezi EU a Čínou přinesla přidanou hodnotu. Měla by vést k intenzivnějšímu politickému dialogu, jakož i vyšší míře integrace a technologických výměn.

⁽¹⁴⁾ Údaje GR pro obchod.

⁽¹⁵⁾ Údaje Komise.

⁽¹⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 3.

4.5.2. Výbor poukazuje na soubor investičních zásad dohodnutých EU a USA v roce 2012⁽¹⁷⁾. V nich byl zdůrazněn rozhodující význam vytvoření a zachování otevřeného a stabilního investičního prostředí a politiky, což přispívá k udržitelnému hospodářskému rozvoji a růstu, tvorbě pracovních míst, zvýšení produktivity, technologickým inovacím a konkurenceschopnosti.

4.6. Je nicméně jasné, že jakákoliv investiční dohoda s Čínou musí bezpodmínečně obsahovat kapitolu o udržitelném rozvoji, zejména vzhledem k tomu, že klíčovým požadavkem v Číně jsou zelené, udržitelné investice. Většina pozorovatelů vidí jako hlavní důvod čínského zájmu o tuto dohodu potřebu investic a technického know-how EU na podporu rozšíření stávajících měst při současném zajištění maximální udržitelnosti a na budování nových udržitelných měst po celé Číně. Čína vidí chyby nejen v rozvinutém světě, kde jsou střední části měst výrazem pro chátrání, ale také v rozšiřování plochy měst v důsledku jejich velmi rychlého, neplánovaného a nekontrolovaného růstu, zejména v rychle se rozvíjejících ekonomikách. Urbanizace roste v Číně exponenciálním způsobem: již více než 50 % Číňanů žije ve městech. Taková míra byla ještě před několika lety nemyslitelná. Například Šen-čen, město, které před 40 lety neexistovalo, zečtyřnásobilo svůj počet obyvatel, který v desetiletí do roku 2010 překročil 10 milionů. Číňané jsou odhodláni vyhnout se co nejvíce nástrahám shledaným jinde.

5. Úloha udržitelného rozvoje v investičních jednáních

5.1. Výbor vítá závazek Komise ve prospěch zařazení udržitelného rozvoje do investičních dohod. Jakákoli zvláštní kapitola o udržitelném rozvoji bude vycházet ze zásad stanovených v první takové kapitole, tj. kapitole 13 dohody o volném obchodu mezi EU a Korejskou republikou z roku 2010⁽¹⁸⁾, a jejich následném rozpracování, zejména v nedávných EPA a dohodách se Singapurem a Kanadou (dosud neratifikovány). Zapotřebí bude rovněž zvláštní úprava pro investice, zejména proto, aby zahrnovala důraz na odpovědné investice, větší transparentnost, energetickou účinnost, podporu ekologických služeb a další relevantní faktory.

5.1.1. Výbor rovněž vítá závazky Evropské Komise a Rady zajistit, aby investiční politika nebyla v rozporu s žádnými konkrétními aspekty udržitelného rozvoje.

5.2. Příloha 13 dohody mezi EU a Koreou jasně uvádí, že za účelem dosažení cílů kapitoly o udržitelném rozvoji budou smluvní strany spolupracovat jak na výměně názorů na pozitivní a negativní dopady dohody, jakož i na mezinárodních fórech, která se zabývají sociálními nebo environmentálními aspekty obchodu a udržitelného rozvoje, včetně WTO, MOP, UNEP a mnohostranných dohod v oblasti životního prostředí. Veškeré aktualizace by měly rovněž zahrnovat aktuální relevantní iniciativy Světové banky, FAO a další.

5.2.1. Čl. 13 odst. 4 této dohody upřesňuje, že jsou pokryty všechny klíčové sociální úmluvy (mnohostranné pracovní normy a dohody) a čl. 13 odst. 5 se týká mnohostranných dohod v oblasti životního prostředí. Čl. 13 odst. 6 se konkrétně zabývá přímými zahraničními investicemi do ekologického zboží a služeb, včetně ekologických technologií, udržitelné obnovitelné energie, energeticky účinných výrobků a služeb a zboží s ekoznačkou.

5.2.2. Velký význam mají rovněž čl. 13 odst. 7 zamezující oslabení nebo omezení právních předpisů k podpoře investic a čl. 13 odst. 9 zabývající se transparentností.

5.2.3. I přesto, že každá vyjednaná dohoda bude mít svůj specifický dopad, je zásadně důležitý konzistentní přístup se snadno rozeznatelným a přijatelným formátem.

5.2.4. Formální mechanismus dialogu o udržitelném rozvoji podobný tomu, který je stanoven v kapitole 13/příloze 13 dohody s Koreou, bude stejně důležitý jako kompletní dohoda o volném obchodu. V případě Myanmaru bude rozhodující schopnost projednat provádění úmluv MOP. Myanmar byl totiž v letech 1997–2013 vyloučen z unijního systému GSP-EBA v důsledku porušování zásad úmluvy MOP o nucené práci.

5.2.5. Pokud jde o Čínu, měly by se kapitola o udržitelném rozvoji a zvláštní diskusní fórum zabývat rozvojem stávajícího dialogu mezi EU a Čínou o otázkách zaměstnanosti a sociální politiky a dialogem EU-Čína o životním prostředí, jenž se rozvíjí od roku 2005, ale naposledy prostřednictvím společného prohlášení o posíleném dialogu o politice v oblasti životního prostředí a zeleném růstu z roku 2012. Mělo by sem patřit znečištění ovzduší a vody, nakládání s odpady a lesnictví.

⁽¹⁷⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/149331.htm>

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. L 127, 14.5.2011, s. 62.

5.2.6. Jakákoliv kapitola o udržitelném rozvoji se bude muset podrobněji zabývat vyšší úlohou soukromého sektoru v oblasti investic. Klíčová bude odpovědnost investora, která bude vyváжена plně odpovídající formou ochrany investorů. Při úsilí investorů o povzbuzení a zachování své celkové konkurenceschopnosti musí být zohledněny jejich závazky vůči požadavkům udržitelného rozvoje včetně sociálně odpovědného investování. Někteří budou mít podporu udržitelného rozvoje jako svůj hlavní investiční záměr, pro jiné však bude okrajová. Vyjednávací strany musí usnadnit investice, ale nemohou diktovat, jak se bude investovat. Nicméně účinná investiční strategie EU, především investice specializovanějších společností a malých a středních podniků, jež jsou hlavním zdrojem inovací, má klíčovou roli při zachování konkurenceschopnosti EU v době rychlých hospodářských změn a výrazných posunů v relativní hospodářské síle ve světě.

5.2.7. Čl. 13 odst. 6 druhý pododstavec dohody s Koreou se týká spravedlivého a etického obchodu se zbožím a rovněž systémů, které zahrnují sociální odpovědnost a zodpovědnost podniků. Příloha 13 rovněž stanoví výměnu informací a spolupráci týkající se těchto bodů, včetně účinného provádění a monitorování mezinárodně dohodnutých pokynů. Výbor důrazně doporučuje, aby byl tento přístup rozšířen na investiční dohody. Sociální odpovědnost podniků bude hrát rozhodující úlohu ve všech investičních dohodách.

5.2.8. Takový mechanismus by byl velmi cenný při řešení otázek sociální odpovědnosti podniků s našimi investičními partnery. Měl by klást důraz na kulturní citlivost, podporu transparentnosti, etický přístup a boj proti korupci. Začlenění preferencí spotřebitelů bude ekonomicky prospěšné a např. podpoří účinnější, čistší energii. Zásadní je zvyšování informovanosti, výměna osvědčených postupů a konstruktivní spolupráce mezi podniky a dalšími zúčastněnými stranami, stejně jako budování kapacit pro malé a střední podniky, na něž mají náklady neúměrný dopad. Čínské investice v zahraničí mohou selhat příliš snadno v důsledku nedostatečného porozumění tomu, co se od nich očekává. Ulehčení užšího vztahu mezi investory, společenskými potřebami a tedy preferencemi spotřebitelů by bylo přínosné pro všechny strany.

5.2.9. Komise definuje sociální odpovědnost podniků jakožto odpovědnost podniků za dopad jejich činnosti na společnost. Sociální odpovědnost podniků řídí podniky – spočívá v dobrovolných iniciativách nad rámec zákonných povinností. Jedná se o vytvoření nové hodnoty prostřednictvím inovací. Sociální odpovědnost podniků pokrývá hospodářské, sociální a environmentální aspekty, neboť se konzultují všechny relevantní zúčastněné strany. Jakýkoliv přístup však musí být zejména flexibilní a rozmanitý. Nelze pro něj použít univerzální rámec, protože každý podnik má vlastní identitu. Postupy spojené se sociální odpovědností podniků se tedy značně liší, ale pokud jsou správně použity, jsou cenným nástrojem pro vytváření obchodních příležitostí a zlepšování konkurenceschopnosti podniku.

5.2.10. Brzy se očekává vydání nového sdělení Komise o sociální odpovědnosti podniků; mezi nejdůležitější mezinárodní pokyny patří Směrnice OECD pro nadnárodní podniky⁽¹⁹⁾ a obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv (UNGPs), které jsou v procesu provádění. Je důležité, aby veškerá opatření na úrovni EU nebo na mezinárodní úrovni s nimi nebyla v rozporu a neohrozila je. Je také důležité připomenout, že státy mají povinnost chránit a naplňovat lidská práva, zatímco podniky jsou povinny je dodržovat.

6. Úloha občanské společnosti

6.1. Úlohou občanské společnosti je sblížení veřejného a soukromého sektoru a neustálá angažovanost a monitorování. Nicméně otázka přímého zapojení občanské společnosti, včetně přímého monitorování jakékoliv investiční dohody, s aktivní účastí státních i nestátních zúčastněných stran bude potřebovat různá řešení pro jednotlivé země, která budou vycházet ze stávajících úrovní mezispolečenského dialogu a porozumění mezi různými sociálními skupinami.

6.2. V rámci dohody mezi EU a Koreou existuje několik mechanismů pro dialog mezi oběma stranami. Fórum občanské společnosti podává zprávy Výboru pro obchod a udržitelný rozvoj, do něž jsou zapojeny vlády obou stran. Pro investiční dohody se počítá pouze s jedním takovým výborem. Nemusí být totiž vždy vhodné povýšit investiční záležitosti na tuto úroveň, a to zejména v případech, kdy si jedna strana nepřeje, aby se z nich stala politická nebo diplomatická otázka. Může být nalezen nový mechanismus pro fórum občanské společnosti.

⁽¹⁹⁾ Viz poznámka pod čarou 6.

6.3. V zemích, jako je Čína nebo Myanmar, je občanské společnosti vnímána velmi odlišně, uzavřeněji, proto bude nutné zásadu zapojení občanské společnosti do jakéhokoliv monitorovacího mechanismu více prosazovat. Čína uzavřela partnerství v několika afrických zemích, které se zaměřují na investice výhradně z hlediska podnikání, ne z hlediska podpory rozvoje. Tyto existující konzultační mechanismy nejsou snadno zaměnitelné s mechanismy EU, ale rozšiřující se dialog mezi příslušnými subjekty by byl velmi důležitým doplňkem dohody. Unie založila svůj sociální model na sociálním a občanském dialogu, který institucionalizovala.

6.3.1. Výbor by měl být zapojen do hledání řešení. Domníváme se proto, že nejlepším postupem by mělo být rozšíření zásady kulatého stolu EU-Čína, v němž jsou Výbor a hospodářská a sociální rada Číny rovnoměrně zastoupeny, popřípadě jiný mechanismus dialogu uzpůsobený příslušným sociálním podmínkám v jednotlivých zemích.

6.3.2. Jiné řešení by se případně mohlo nalézt mezi značnými zkušenostmi Komise s programy budování kapacit v oblasti obchodu a souvisejících otázek. Například programy s ministerstvy třetích zemí sloužící ke zvládnutí provádění pravidel WTO mají složku týkající se občanské společnosti, včetně sdružení zaměstnavatelů a odborů, které spolupracují s orgány OSN (jako je MOP, Unctad, UNIDO) při realizaci těchto programů. Důležitá bude rovněž úloha sociálních partnerů, zejména vzhledem k velkému podílu celkových investic podniků nebo společností.

V Bruselu dne 19. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

506. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ESHV VE DNECH 18. A 19. BŘEZNA 2015

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Investiční plán pro Evropu

[COM(2014) 903 final]

a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro strategické investice a o změně nařízení (EU) č. 1291/2013 a (EU) č. 1316/2013

[COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)]

(2015/C 268/05)

Zpravodaj: Michael SMYTH

Dne 19. prosince 2014 se Evropská komise, dne 28. ledna 2015 Evropský parlament a dne 3. března 2015 Rada Evropské unie, v souladu s články 172, 173, 175, 182 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Investiční plán pro Evropu

[COM(2014) 903 final]

a

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro strategické investice a o změně nařízení (EU) č. 1291/2013 a (EU) č. 1316/2013

[COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)].

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. března 2015.

Na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 19. března 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 200 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí a doporučení

1.1. EHSV vítá Investiční plán pro Evropu a oceňuje změnu tónu, kdy Komise upouští od úsporných opatření a fiskální konsolidace. Komise nyní uznává, že se nedostává investic a agregátní poptávky a že finanční sektor ještě není plně schopen zastávat svou úlohu při podpoře růstu.

1.2. Investiční plán je krokem správným směrem, vyvolává však řadu závažných otázek ohledně své velikosti v poměru k obrovské potřebě investic v Evropě, ohledně vysoké míry očekávaného pákového efektu i případného toku vhodných investičních projektů, ohledně marketingové strategie pro přilákání evropského i mimoevropského soukromého kapitálu, ohledně zapojení malých a středních podniků se zvláštní pozorností k mikropodnikům a malým podnikům a také svého časového horizontu.

1.3. Panuje nejistota, zda je možné sestavit seznam projektů, které nabízejí výnosy, jež přilákají institucionální investory. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že se Komise ve stávajícím návrhu nechrání zásad svého vlastního nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013⁽¹⁾ (článek 5), které jsou dále rozvinuty v rámci nařízení Komise v přenesené moci (EU) č. 240/2014⁽²⁾, a důrazně doporučuje, aby byli do procesů výběru na vnitrostátní úrovni zapojeni sociální partneři a organizovaná občanská společnost. Toto nezapojení zúčastněných stran do přípravy návrhů je evidentní v prosincovém seznamu potenciálních projektů.

1.4. Mnohem větší pozornost je třeba věnovat vytvoření motivujícího a předvídatelného investičního prostředí. Bez důvěry investorů, lepší právní úpravy a přiměřených nákladů na podnikání v EU lze jen stěží doufat, že se alespoň mírně obnoví růst a vzniknou potřebná nová pracovní místa.

1.5. V plánu se navrhuje, aby se příspěvky členských států do Evropského fondu pro strategické investice (EFISI) nezahrnovaly do výpočtu rozpočtového schodku, což je potřeba přivítat. Komise by měla vysvětlit, proč se se stávajícími náklady na strategickou veřejnou infrastrukturu nezachází stejným způsobem. Jaký je rozdíl mezi příznivým zohledňováním příspěvků členských států k produktivním investicím v rámci EFISI v rozpočtové politice a plnohodnotným „zlatým pravidlem“?

1.6. EHSV je toho názoru, že je na čase, abychom uznali, že Evropa v zájmu obnovení růstu, tvorby pracovních míst a prosperity potřebuje trvalý program veřejných a soukromých investic. Strategické veřejné investice, s nimiž počítá plán a které jsou základem současného i budoucího hospodářského rozvoje, by se měly podpořit příznivějším evropským fiskálním rámcem. EHSV vyzývá Komisi, aby zahájila diskusi o náležitě formulovaném fiskálním pravidle pro Evropu, přičemž je třeba mít plně na paměti řadu obtíží s jeho definicí a s vytvořením odpovídajících podmínek.

1.7. EHSV vyzývá Komisi, aby zvažila doporučení ILO ohledně zaměření se na přilákání životaschopných projektů z regionů s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, a to s aktivním zapojením sociálních partnerů a zúčastněných stran členských států. Doporučuje, aby při určování a posuzování potenciálních projektů byly zohledněny priority makroregionálních strategií.

2. Souvislosti

2.1. Míra investic v Evropě od svého předkrizového maxima poklesla o 15 %. Zároveň jsou v celé Evropě vysoké míry úspor, rozvahy podniků přetékají likviditou a institucionální investoři se topí v penězích. Rozpočty většiny členských států jsou přitom plně napjaté nebo se snižují.

2.2. Tato nízká míra investic je o to více nepřijatelná v situaci, kdy jsou kapitálové náklady na naprostém minimu jak v nominálních, tak reálných hodnotách. Trhy, kde by se měla setkávat poptávka po investicích s nabídkou jejich financování, v celé Evropě zcela jasně řádně nefungují. Investoři nemají dostatečnou důvěru v ekonomické prostředí. Důvěru podniků závažně ovlivňuje nejistota. Cílem třetího pilíře plánu je řešit regulační reformu a zjednodušit rámce pro investice v celé Evropě. To nebude lehké uskutečnit.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 320.

⁽²⁾ Úř. věst. L 74, 14.3.2014, s. 1.

2.3. Co je podstatou Investičního plánu pro Evropu? Plán spočívá na třech pilířích, jimiž jsou:

- vytvoření zvláštního Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) zajištěného 21 miliardami EUR z rozpočtu EU a rezerv EIB, který – podle předpokladů Komise – může pákovým efektem mobilizovat dodatečnou částku 294 miliard EUR na financování investic po dobu tří let;
- seznam strategických projektů, do nichž lze investovat, s technickou podporou prostřednictvím speciálního centra pro investiční poradenství;
- odstranění překážek pro investice a zlepšení regulačního režimu.

2.4. EFSI se podobá tzv. zvláštní účelové jednotce (Special Purpose Vehicle – SPV) zřízené v rámci EIB k tomu, aby přijímala rizikovější investice než zbytek banky, čímž je pro EIB zajištěn rating AAA. V tomto ohledu je EFSI inovativní. Rovněž představuje významné odchylení od zažité praxe, že se prostředky z rozpočtu EU budou používat jako záruka nebo pojistka pro zmírnění případných ztrát z investic EFSI.

2.5. Pokud jde o pákový efekt, původní počáteční finanční prostředky ve výši 21 miliard EUR umožní EIB poskytnout 63 miliard EUR za použití jejího běžného obchodního modelu. Komise předpokládá, že EFSI pak bude pro vhodné projekty vyhledávat investory ze soukromého sektoru a jiné investory a může uvolnit celkovou částku 315 miliard EUR kapitálových investic. Jádrem tohoto pákového efektu spočívá v tom, že EFSI poskytuje EIB zajištění před rizikem, díky němuž může banka investovat do rizikovějších projektů.

2.6. Výbor uznává skutečnost, že Komise poukazuje na to, že je třeba odstranit investiční překážky. Plánované finanční zdroje odpovídají pouze průměrné roční investiční mezeře oproti míře zdravých investic, a tudíž by takovéto dodatečné investice byly zapotřebí každoročně. Podnikatelské prostředí musí být mnohem více motivující k investicím, má-li tato iniciativa splnit svůj cíl. Příklady:

- nezbytnou předběžnou podmínkou je zlepšení právní úpravy a předvídatelné regulační prostředí podporující rozhodování v dlouhodobém výhledu;
- náklady podnikání v Evropě jsou příliš vysoké. Kromě dalších faktorů je nutné řešit vysoké ceny energie;
- má-li se Evropská unie stát prostorem, odkud mají podniky nejlepší přístup na světový trh, musí EU uskutečňovat ambiciózní obchodní politiku.

3. Přípomínky k Investičnímu plánu pro Evropu

3.1. Zatímco první reakce na Investiční plán pro Evropu byly příznivé, následně k němu bylo vzneseno několik kritických připomínek. Někteří komentátoři mají jednoznačně negativní názor, zatímco jiní plán vítají, ale zároveň upozorňují na některé nedostatky. Většina negativních připomínek pramení z nedostatečného porozumění aktuálnímu kontextu plánu. V ideálním případě by byly tahounem komplexního evropského investičního plánu veřejně financované strategické projekty zaměřené na podporu růstu a vytváření pracovních míst.

3.2. Jednou z hlavních kritických připomínek k tomuto plánu je to, že je vzhledem k nedostatku investic v Evropě příliš omezený. Plán počítá s multiplikačním efektem 1: 15. Podle některých ohlasů jednoduše není takový rozsah pákového efektu věrohodný⁽³⁾. Komise očekává, že počáteční částku 21 miliard EUR se podaří multiplikovat dvakrát – nejdřív ze soukromého sektoru prostřednictvím dluhopisů k rozšíření EFSI a podruhé při podpoře projektů kapitálem EFSI, což poté přiláká dodatečné soukromé investice. Není pochyb o tom, že očekávaný multiplikační účinek je velmi výrazný, podle Komise je ale v mezích skutečného pákového účinku, jehož EIB tradičně dosahuje. Bez ohledu na riskantnější povahu projektů, které mají být financovány z EFSI, by měla skutečnost, že budou umístěny a spravovány v EIB, zajistit, že pákový efekt bude pravděpodobně celkem silný.

3.3. U rozsáhlejších infrastrukturních projektů a zejména u přeshraničních projektů může trvat přípravná fáze několik let, a to z důvodu politických, environmentálních a regulačních překážek nebo někdy jen prostého „syndromu NIMBY“ („Not In My Back Yard“ – „ne na mém dvorku“)⁽⁴⁾. Tyto překážky vyvolávají další dvě otázky. Zaprvé – bude na seznamu dostatečný počet velkých infrastrukturních projektů, které jsou jak strategické, tak atraktivní pro investory? Za druhé – investice ve výši 315 miliard EUR v průběhu tří let znamenají přibližně 100 miliard EUR ročně, což je 40 % nad současnou úroveň investic v EU. To se zdá nereálné. Tato kritika je do určité míry opodstatněná. Okolo 25 % (75 miliard EUR) finančních prostředků z EFSI bude zaměřeno na malé a střední podniky a společnosti se střední tržní kapitalizací. Tyto investice by měly být uvolněny a měly by se realizovat poměrně rychle. Zbývající investice z fondu budou vyčleněny na typy projektů, které jsou uvedeny ve zprávě zvláštní pracovní skupiny pro investice v EU. Z přezkoumání tohoto komplexního seznamu vyplývá, že v oblasti energetiky, dopravy, inovací a v digitální oblasti existuje značný potenciální soubor projektů, které by mohly využívat podporu z EFSI.

3.4. Hlavní kritika Investičního plánu spočívá v tom, že jeho dopad bude ve střednědobém až dlouhodobém horizontu, zatímco je zapotřebí krátkodobější investiční program podobný Plánu evropské hospodářské obnovy během nedávné recese. Rozpočtové důsledky tohoto přístupu by se daly zvládnout pružnějším rámcem národních účtů a tato otázka je dále rozvedena níže v oddíle 4 tohoto stanoviska.

3.5. Otázky vyvolává rovněž schopnost EIB řídit takto ambiciózní fond. Co se týče financování pro malé a střední podniky, zejména pro mikropodniky a malé podniky, a společnosti se střední tržní kapitalizací, objevují se obavy, že EIB nebude mít dostatek personálních zdrojů k tomu, aby na společnosti dosáhla přímo. Zde budou proto mít větší význam komerční banky, které budou vybírat mikropodniky, malé a střední podniky a společnosti se střední tržní kapitalizací a poskytovat jim relativně levné financování. Je zde riziko, že si banky budou vybírat své nejoblíbenější komerční zákazníky, jimž by finance poskytly stejně, čímž dochází ke značnému efektu „mrtvé váhy“ (kontrafaktualnosti). EHSV žádá, aby se takové situaci zamezilo. Toho lze dosáhnout mimo jiné v konzultaci s reprezentativními organizacemi malých a středních podniků.

3.6. Jedním z možných způsobů, jak tomuto riziku předejít, je, aby při identifikaci mikropodniků, malých a středních podniků a společností se střední tržní kapitalizací, jež má fond podpořit, hrály větší roli regionální agentury pro rozvoj a podnikatelská sdružení. Tyto agentury a sdružení mají obvykle k menším podnikům blíže a lépe je znají, a tak mohou účinně přispět k posouzení rizik. Ačkoli je zřejmé, že hrozí určité etické riziko, EHSV takový přístup žádal již dříve. Domnívá se, že při realizaci Investičního plánu by to mohlo být účinné opatření⁽⁵⁾.

3.7. Investiční plán pro Evropu bývá srovnáván s Evropskou iniciativou pro růst, která byla zahájena v roce 2012⁽⁶⁾. Evropská iniciativa pro růst obsahovala balíček 120 miliard EUR z přerozdělených rozpočtových prostředků, realizovalo se však velmi málo. Jedná se o odůvodněnou kritiku a je proto nezbytné, aby bylo zavedení plánu jak transparentní, tak aby se o něm srozumitelně komunikovalo. EHSV vítá skutečnost, že plán i EFSI budou pečlivě monitorovány Evropským parlamentem a Radou. Při kontrole provádění plánu v příštích třech letech by měl svou úlohu plnit i EHSV.

⁽³⁾ Viz např. *Europe's Great Alchemist*, The Economist, 29. listopadu 2014; Daniel Gros: *The Juncker Plan: From €21 to €315 billion, through smoke and mirrors*, CEPS, 27. listopadu 2014.

⁽⁴⁾ NIMBY je zkratka pro „Not In My Back Yard“.

⁽⁵⁾ Viz např. stanovisko EHSV k tématu *Financování podniků: průzkum alternativních finančních mechanismů* (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 20).

⁽⁶⁾ Centrum pro evropská politická studia (CEPS), listopad 2014, s. 2.

3.8. Je politováníhodné, že Evropská komise nemá ani finanční zdroje, ani politickou podporu k tomu, aby mobilizovala značné dodatečné zdroje, díky nimž by mohla evropský investiční plán plně realizovat. Zdá se, že toto konkrétní rozpočtové omezení je naprosto svazující. V situaci, kdy existuje v rozpočtu EU velmi malý objem dostupných prostředků, je návrh Investičního plánu pro Evropu druhým nejlepším řešením.

3.9. Komise uvádí, že plán ve skutečnosti představuje doplněk k ostatním strukturálním politikám, protože EFSI do hry vstoupí teprve tehdy, když nebudou k dispozici alternativní zdroje financování. Kromě toho bude EFSI údajně doplňovat ostatní investice EIB, protože je ochotnější podstupovat riziko. EFSI bude rovněž pružnější z hlediska finančních nástrojů, které využívá. Ty by mohly zahrnovat vlastní kapitál, kvazivlastní kapitál, rizikový kapitál, dluhové financování nebo záruky k sekuritizaci úvěrů. EFSI bude všude tam, kde to bude možné, fungovat ve spolupráci s vnitrostátními podpůrnými bankami. Komise rovněž navrhuje, aby se plán podpořil zřízením evropského fondu dlouhodobých investic (ELTIF), přičemž současně je nutno podniknout kroky k vytvoření nových sekuritizačních trhů a nástrojů k rozšíření základny financování pro projekty a malé a střední podniky. Tento vývoj je vítaný, avšak také velmi opožděný.

3.10. Komise předpokládá, že investiční plán bude dostatečně flexibilní, pokud jde EFSI, seznam projektů a investiční poradenské centrum, aby se mohly v nadcházejících letech provést další fáze investic. Plán má pevnou strukturu správy v rámci EIB. Každý projekt podporovaný z EFSI bude rovněž muset schválit správní rada EIB, jak požaduje Smlouva. EHSV doporučuje úzké zapojení sociálních partnerů a zúčastněných stran do postupů výběru investičních projektů na vnitrostátní úrovni – jedním z možných formátů je využití monitorovacích výborů z národních dohod o partnerství.

3.11. EFSI se bude snažit podporovat rizikovější projekty, které posilují růst, zaměstnanost a produktivitu. Prozatím není jasné, zda budou platformy pro společné financování (včetně EFSI, vnitrostátních podpůrných bank a soukromých finančních institucí) pro účastníky dostatečně přitažlivé. V tomto ohledu EHSV doporučuje provést proaktivní marketingovou strategii, která by přilákala soukromé investice, a to lepším objasněním otázky zřízení investičních platforem a přidělením úlohy propagátora investičních příležitosti v Evropě i mimo ni Evropskému centru pro investiční poradenství. Riziková kapacita Investičního plánu (21 miliard EUR) je poměrně vysoká. I když bude tento plán pracovat s vyššími úrovněmi rizika, je velmi nepravděpodobné, že by bylo zapotřebí využít celou záruku, a už vůbec ne v jediném okamžiku.

3.12. Komise odhaduje, že pokud Investiční plán plně dosáhne svého investičního cíle, vznikne v průběhu příštích tří let 1 milion až 1,3 milionu pracovních míst. To není vzhledem k 25 milionům nezaměstnaných po celé EU zanedbatelné. Mezinárodní organizace práce (MOP) nedávno zveřejnila svoje vlastní odhady ohledně tvorby pracovních míst podle plánu. Hlavní zjištění této zprávy MOP je, že pokud se pečlivě promyslí koncepce programu a přidělování jeho prostředků, vznikne do poloviny roku 2018 více než 2,1 milionu zcela nových pracovních míst. K nejvyššímu a nejspravedlivějšímu nárůstu zaměstnanosti by například vedlo to, pokud by se finanční prostředky z EFSI přidělovaly s ohledem na míru nezaměstnanosti⁽⁷⁾. EHSV žádá, aby při rozhodování o případných projektech byly zohledněny priority makroregionálních strategií. Je proto zjevné, že kritéria k výběru projektů, jež se mají podle plánu podpořit, se musí zveřejnit co možná nejdříve.

3.13. Pokud se Investičnímu plánu podaří získat od členských států další kapitál do EFSI, Komise bude tyto příspěvky kladně hodnotit při posuzování kritérií pro dluhy a rozpočtové schodky v rámci Paktu o stabilitě a růstu. To na první pohled vypadá, že Komise výrazně změnila své smýšlení, změny však nejdou dostatečně daleko. EHSV prohlašuje, že je připraven aktivně se účastnit dalších diskuzí na téma, jak podporovat lepší investice v Evropě, a to rovněž zajištěním větší flexibility v rámci Paktu o stabilitě a růstu. EHSV vyzývá Komisi, aby dále prošetřila možnosti vytvoření příznivého fiskálního prostředí pro investice v Evropě.

⁽⁷⁾ *Employment Oriented Investment Strategy for Europe*, Mezinárodní organizace práce (ILO), leden 2015.

4. Je Evropa připravena na nové „zlaté pravidlo“?

4.1. EHSV vítá návrh, aby příspěvky do EFSI od členských států nebyly zahrnovány do výpočtu rozpočtového schodku. Vyvolává to však otázku, proč se se stávajícími náklady na strategickou veřejnou infrastrukturu nezachází stejným způsobem. Jaký je rozdíl mezi příznivým zohledňováním příspěvků členských států k produktivním investicím v rámci EFSI v rozpočtové politice a plnohodnotným „zlatým pravidlem“?

4.2. Zastánci evropského „zlatého pravidla“ tvrdí, že zde existuje významný nesoulad. Ve stávajícím evropském rámci fiskální politiky jsou negativní pobídky příčinou poklesu veřejných investic. Veřejné investice obecně zvyšují veřejné kapitálové fondy a podněcují růst pro současné i budoucí generace. Z toho vyplývá, že budoucí generace by měly přispívat k financování těchto investic, protože pokud se neumožní dluhové financování výhod budoucích generací, bude to znamenat nepřiměřenou daňovou zátěž pro současnou generaci a bude to vést k nedostatečným investicím⁽⁸⁾. A právě k tomu v současnosti v Evropě dochází.

4.3. Je možné argumentovat, že větší flexibilita pro investice v rámci EFSI je v podstatě „zlatým pravidlem“ v malém. Při diskusi o otázce řádného vymezení fiskálního pravidla pro Evropu je potřeba mít plně na paměti řadu obtíží s jeho definicí. Projednat by se mělo i vytváření odpovídajících podmínek. Podle EHSV je na čase, abychom uznali, že Evropa potřebuje významný program veřejných a soukromých investic, aby mohla obnovit růst, pracovní místa a prosperitu. Strategické veřejné a soukromé investice, s nimiž počítá plán a které jsou základem současného i budoucího hospodářského rozvoje, by se měly podpořit příznivějším evropským fiskálním rámcem.

V Bruselu dne 19. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Pro důkladné prozkoumání literatury a podmínek tzv. zlatého pravidla, viz *Implementing the Golden Rule for Public Investment in Europe* by Achim Truger. <http://blog.arbeit-wirtschaft.at/wp-content/uploads/2015/03/Endfassung.pdf>, in: Materialien zu Wirtschaft und Gesellschaft Nr. 138, pracovní dokument AK-Wien.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přezkum správy ekonomických záležitostí – Zpráva o používání nařízení č. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 a 473/2013

(COM(2014) 905 final)

(2015/C 268/06)

Zpravodaj: David CROUGHAN

Spoluzpravodaj: Carmelo CEDRONE

Dne 19. prosince 2014 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum správy ekonomických záležitostí – Zpráva o používání nařízení č. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 a 473/2013

(COM(2014) 905 final).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. března 2015.

Na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 19. března 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 165 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Pravidla evropské správy ekonomických záležitostí formulovaná před krizí hrála důležitou úlohu při fiskální konsolidaci, koordinaci hospodářské politiky a spolu se zavedením posouzení návrhu rozpočtu také při podpoře fiskální integrace. Nicméně EHSV se obává, že náklady byly vysoké, pokud jde o růst a zaměstnanost, a že Evropská unie zaostávala za zbytkem vyspělých ekonomik při překonávání hospodářské krize, což poukazuje na selhání politiky z velké části v důsledku neúplnosti správy ekonomických záležitostí v hospodářské a měnové unii.

1.2. Opatření zavedená v rámci evropského semestru zahájila proces fiskální konsolidace a obnovení důvěryhodnosti, avšak přístup založený na pravidlech, jenž je vyhovující v normálních časech, je nyní součástí problému. Členské státy nacházející se v obtížné situaci potřebují více prostředků, aby se vymanily ze slepé uličky recese a zajistily růst a tvorbu pracovních míst prostřednictvím růstu a udržitelné fiskální konsolidace.

1.3. EHSV se domnívá, že Evropská centrální banka nemůže být osamocena v boji proti současné recesi v eurozóně. Opatření v oblasti kvantitativního uvolňování, jež v současné době vyvíjí ECB, musí odpovídat větším politickým iniciativám ze strany členských států nad rámec investičního plánu pro Evropu, který oznámila Komise.

1.4. Rozdíly v relativní konkurenceschopnosti členských států v hospodářské a měnové unii, jež by dříve byly vyrovnány prostřednictvím měnové korekce směrem nahoru i dolů, nelze jednoduše uplatnit naléháním pod hrozbou pokuty, doporučení a reforem pouze u těch, které jsou prohlášeny za nekonkurenceschopné.

1.5. Je třeba naléhavě vytvořit konkrétní mechanismy a nástroje pro kvalitně navrženou koordinaci hospodářské politiky, jež povede ke konvergenci a solidaritě. Tento proces by neměl v první řadě zahrnovat změnu Smlouvy, ale EHSV je toho názoru, že v dlouhodobém výhledu bude změna Smlouvy nutná.

1.6. V rámci přezkumu víceletého finančního rámce v roce 2016 je třeba **podporovat neodkladné strukturální reformy** se společným zájmem EU, včetně makroekonomické rovnováhy, s **určitou formou fiskální kapacity**, jako je např. nástroj pro konvergenci a konkurenceschopnost obsažený v návrhu.

1.7. EHSV se obává, že strukturální saldo, jež je nezachytitelnou proměnnou založenou na teoretických a diskutabilních výpočtech mezer výstupu, jež jsou podrobeny výrazným přezkumům, hraje takovouto klíčovou roli při preventivních a nápravných opatřeních postupu při nadměrném schodku.

1.8. V rámci procesu evropského semestru se klade mnohem větší důraz na snížení ročního schodku rozpočtu vlády jakožto nápravy vysokého zadlužení v poměru k HDP, nežli na přínosnější opatření ke zvýšení růstu HDP. Komise by měla sledovat nejen provádění doporučení pro jednotlivé země, ale také provést následnou analýzu svých doporučení při dosahování zvýšení produkce, růstu a vytváření kvalitních pracovních míst dotčeného členského státu.

1.9. Výbor vítá důraz kladený na využívání flexibility v rámci pravidel Paktu o stabilitě a růstu, přičemž Komise vezme v úvahu některé veřejné investice při výpočtu schodku rozpočtu, ale považuje to za omezená a dílčí opatření. Rozumné odchýlení se od 3 % deficitu by mělo být považováno za dočasnou výjimku na několikaleté období a nevztahovaly by se na něj automaticky postihy.

1.10. Demokratický deficit nevolených orgánů, které mají značnou váhu při správě, s sebou nese riziko nízkého ztotožnění se s doporučeními a nepřátelství vůči evropskému projektu. Nedostatečné provádění doporučení pro jednotlivé země by mohlo být vyváženo skutečným zapojením občanské společnosti a sociálních partnerů při přípravě doporučení pro jednotlivé země.

1.11. EP by měl hrát významnou úlohu při vytváření hospodářských priorit každého evropského semestru a vykonávat parlamentní dohled nad doporučeními pro jednotlivé země. Proces evropského semestru by měl být více propagován členskými státy a Komisí, aby bylo zajištěno lepší porozumění ze strany občanů.

2. Stručné shrnutí přezkumu správy ekonomických záležitostí

2.1. Evropský semestr zavedený v roce 2011 byl podpořen posíleným Paktem o stabilitě a růstu (PSR), který vstoupil v platnost dne 13. prosince 2011 společně s novým souborem pravidel pro hospodářský a fiskální dohled, který sestával z pěti nařízení a jedné směrnice – dohromady označované jako „balíček šesti právních aktů“. Dne 30. května 2013 byla přijata další dvě nařízení, tzv. „balíček dvou právních aktů“, s cílem dále posílit hospodářskou integraci a konvergenci členských států eurozóny. Tento přezkum se týká účinnosti sedmi nařízení a směřování budoucího vývoje. Obecně se zabývá třemi vrstvami správy ekonomických záležitostí na úrovni EU: fiskální dohled⁽¹⁾, makroekonomická nerovnováha⁽²⁾ a státy eurozóny, které měly problémy s finanční stabilitou⁽³⁾.

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1173/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o účinném prosazování rozpočtového dohledu v eurozóně (Úř. věst. L 306, 23.11.2011. s. 1).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1175/2011 ze dne 16. listopadu 2011, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1466/97 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik (Úř. věst. L 306, 23.11.2011. s. 12) a

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 473/2013 ze dne 21. května 2013 o společných ustanoveních týkajících se sledování a posuzování návrhů rozpočtových plánů a zajišťování nápravy nadměrného schodku členských států v eurozóně (Úř. věst. L 140, 27.5.2013. s. 11).

⁽²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1174/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o donucovacích opatřeních k nápravě nadměrné makroekonomické nerovnováhy v eurozóně (Úř. věst. L 306, 23.11.2011. s. 8) a

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy (Úř. věst. L 306, 23.11.2011. s. 25).

⁽³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 472/2013 ze dne 21. května 2013 o posílení hospodářského a rozpočtového dohledu nad členskými státy eurozóny, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi (Úř. věst. L 140, 27.5.2013. s. 1).

3. Přípomínky ke stávající správě ekonomických záležitostí

3.1. Fiskální dohled

3.1.1. Výbor vítá zaměření v roční analýze růstu na rok 2015, která byla zveřejněna současně s přezkumem správy ekonomických záležitostí, což poukazuje na racionalizovaný a posílený evropský semestr, jehož bylo dosaženo zjednodušením různých fází a jejich výstupy, jak doporučuje EHSV ve svém stanovisku k roční analýze růstu 2014 ⁽⁴⁾.

3.1.2. EHSV se domnívá, že evropský semestr hraje zásadní roli v procesu sblížování a přizpůsobování. Výbor dále vyzval, aby se zahájilo provádění strategie v oblasti komunikace a zjednodušení v rámci společného úsilí Komise, Evropského parlamentu, členských států a občanské společnosti ⁽⁵⁾.

3.1.3. Výbor vítá podporu fiskální integrace zavedené v důsledku zřízení společného harmonogramu pro členské státy, aby předložily a zveřejnily návrhy svých rozpočtových plánů, které budou sledovat vnitrostátní nezávislé orgány každý rok do poloviny října pro vyjádření Komise před konečným přijetím vládami členských států. Proces by se měl stát demokratičtější a transparentní a měl by být více propagován členskými státy a Komisí, aby bylo zajištěno lepší porozumění ze strany občanů. Výbor by uvítal, kdyby Komise posoudila úlohu a kvalitu vnitrostátních nezávislých orgánů.

3.1.4. Výbor bere na vědomí, že návrh rozpočtu na rok 2015 plánuje snížení fiskálního úsilí v roce 2015, což bude mít za následek celkově neutrální postoj eurozóny. Rovněž konstatuje, že ze sedmi zemí, které představují riziko nesouladu, mohou tři čelit v březnu případným krokům v rámci postupu při nadměrném schodku. Tento postup by rovněž vyžadoval větší transparentnost, konzultaci s vnitrostátními vládami a občanskou společností, zejména se sociálními partnery, a také dohled ze strany Evropského parlamentu.

3.1.5. V krátkodobém období přezkumu má Výbor za to, že reformovaná fiskální pravidla EU podle příslušných nařízení v oblasti fiskálního dohledu nepochybně hrála určitou úlohu při řešení fiskální konsolidace, jak dokládá schodek EU-28, jenž se snížil z 4,5 % HDP v roce 2011 na 3 % v roce 2014.

3.1.6. Náklady však byly vysoké s velmi omezeným úspěchem, což poukazuje na selhání politiky EU, pokud jde o celkový příspěvek k hospodářskému růstu a tvorbě pracovních míst. Pro porovnání se ve stejném období schodek USA snížil z 10,6 % na 4,9 %. Růst HDP v USA **se zrychlil** z 1,6 % na 2,4 % (oproti **zpomalení** v EU z 1,7 % na 1,3 %). Nezaměstnanost v USA **se snížila** z 8,9 % na 6,2 % (oproti **zvýšení** v EU z 9,6 % na 10,2 %) a došlo k výraznému 6,3 % **zvýšení** zaměstnanosti v USA, zatímco zaměstnanost v EU **stagnovala** na - 0,1 %.

3.1.7. EHSV je mnohem méně optimistický nežli Komise, že cíle týkající se strukturálního schodku v rámci postupu při nadměrném schodku umožňují přesnější a transparentnější politická doporučení. Přestože Výbor uznává, že toto opatření, zbavené narušení hospodářského cyklu a jednorázových fiskálních opatření, nabízí příležitost transparentnějšího obrazu, je nicméně nezachytitelnou proměnnou založenou na teoretických a diskutabilních výpočtech případných mezer výstupu, jež jsou podrobeny výrazným přezkumům a v některých případech mohou vést ke špatným politickým řešením.

3.1.8. Poměr dluhu k HDP je důležitým prvkem fiskální udržitelnosti. Má dvě složky: výši dluhu a velikost HDP, přičemž žádnou z nich nelze sledovat bez ohledu na tu druhou. Přístup, který se zaměřuje na příliš rychlé snížení schodku s cílem dalšího snižování míry zadlužení, bude mít, pokud vyústí v omezení nebo snížení HDP, kontraproduktivní účinek s ohledem na cíl samotného snižování poměru dluhu k HDP.

3.1.9. Výbor vítá důraz kladený na využívání flexibility v rámci pravidel Paktu o stabilitě a růstu, přičemž Komise vezme v úvahu (při určování zdravotnosti rozpočtové pozice členských států): a) veřejné investice investičního plánu pro Evropu, b) investice spojené se spolufinancováním ze strukturálních fondů, c) reformy, jež mají dlouhodobý dopad na udržitelnost veřejných financí a d) cyklické podmínky ⁽⁶⁾. Podle názoru Výboru to však představuje omezené a dílčí opatření.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 214, 8.7.2014, s. 46.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Dokončit HMU – příští evropské legislativní období* (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 10).

⁽⁶⁾ COM(2015) 12 final.

3.1.10. EHSV upozorňuje, že i přes určitou větší spolupráci s EP a zvýšené zapojení vnitrostátních parlamentů prostřednictvím misí na daném místě, a v eurozóně prostřednictvím dohledu nad návrhy rozpočtů, zůstává demokratický deficit stále v jádru procesu společně s institucemi EU, jež jsou do značné míry zproštěny odpovědnosti a jež mají významný vliv na rozhodování na vnitrostátní úrovni.

3.1.11. Vstupní schodek (tj. žádná skutečná účast členských států v rozhodovacím procesu), který není kompenzován dobrou legitimitou produkce (tj. dobré výsledky při řešení hospodářských problémů), má za následek nedostatečný pocit společné odpovědnosti za hospodářské programy a rostoucí nepřátelství vůči evropskému projektu, o čemž svědčily volby do Evropského parlamentu ⁽⁷⁾.

3.1.12. Komise by měla provést hodnocení ex post nejen, pokud jde o plnění jejich politických doporučení členskými státy, ale rovněž zda doporučení účinně podporovala návrat ekonomiky na cestu udržitelného vývoje, a to nejen z hlediska finančních a rozpočtových úprav, ale také z hlediska hospodářského růstu, rozvoje a vytváření vysoce kvalitních pracovních míst.

3.2. Postup při makroekonomické nerovnováze

3.2.1. Výbor uznává a podporuje nezbytnost postupu při makroekonomické nerovnováze, jelikož dohled nad klíčovými mimorozpočtovými proměnnými může odhalit možné nezdravé trendy předtím, než v novém prostředí zdomácní. Tato krize velmi dobře poukázala na nezdar PSR, jestliže je sledována pouze fiskální rovnováha, zatímco otázky rozvoje a zaměstnanosti jsou nadále ignorovány nebo řešeny pouze okrajově.

3.2.2. EP by měl hrát významnou úlohu při vytváření hospodářských priorit každého evropského semestru a vykonávat parlamentní dohled nad doporučeními pro jednotlivé země ⁽⁸⁾.

3.2.3. Výbor je velmi znepokojen jednostranným přístupem k nápravě makroekonomické nerovnováhy. Tento problém je vnímán pouze jako vnitrostátní problém, přičemž téměř veškerý důraz je kladen na odstranění škodlivých schodků a na přívětivou vidinu přebytků. Aby bylo možné řešit tento problém smysluplně, je zapotřebí hodnocení nerovnováhy a jejího dopadu na evropské hospodářství.

3.2.4. Aby bylo zajištěno, že postup při makroekonomické nerovnováze a potažmo projekt strategie Evropa 2020 nebude opakováním neúspěšné Lisabonské agendy, Komise musí iniciovat lepší metodu hodnocení kvality provádění doporučení pro jednotlivé země a být připravena sledovat proces a poskytnout členským státům pobídky (flexibilita, zlatá pravidla atd.), dříve než použije sankce jako poslední možnost.

3.2.5. Na rozdíl od rozpočtového dohledu, který má obvykle krátkodobé snadno měřitelné výsledky, politická doporučení, která tvoří podstatnou část doporučení pro jednotlivé země, se vztahují na mírnější politiky a jejich výsledky, jako je konkurenceschopnost, nebo na různé aspekty prostředí pro podnikání či reformy systémů sociálního zabezpečení, kde může být obtížné měřit úroveň provádění nebo účinků.

3.2.6. V rámci přezkumu víceletého finančního rámce v roce 2016 je třeba **podporovat neodkladné strukturální reformy** se společným zájmem EU, včetně makroekonomické rovnováhy, s **určitou formou fiskální kapacity**. EHSV naléhavě žádá, aby byly zdůrazněny možné nástroje: nástroj pro konvergenci a konkurenceschopnost, aby mohly ekonomiky ve složitém období realizovat naléhavé strukturální reformy, jež jsou společným zájmem EU, jak je popsáno na šesti stránkách v návrhu prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie, který byl předmětem sdělení ⁽⁹⁾; přezkum zelené knihy o dluhopisech stability, jak bylo požadováno v nařízení (EU) č. 1173/2011, jež je předmětem přezkumu v rámci tohoto stanoviska, a nějaká minimální forma systému sociálního pojištění, jež by pomohly ekonomikám ve složitém období.

⁽⁷⁾ Zvláštní zpráva CEPS č. 98, *Posílení legitimacy správy hospodářské a měnové unie (HMU)*, prosinec 2014.

⁽⁸⁾ Tamtéž.

⁽⁹⁾ COM(2013) 165 final.

3.2.7. Komise uvádí, že hloubkové přezkumy jsou jedním z hlavních nástrojů postupu při makroekonomické nerovnováze a jejich politická doporučení jsou základem pro doporučení pro jednotlivé země. EHSV podporuje tuto praxi, která má potenciál vytvářet užitečnější analýzy, jelikož zahrnuje mise na daném místě, které výrazně přispívají ke znalostní ekonomice, jež podléhá přezkumu, a rovněž jsou přidanou hodnotou pro Komisi a finanční úředníky členských států při vytváření užitečných pracovních vztahů.

3.2.8. Jelikož reformy v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze mají dlouhodobější prospěch, panuje obava, že by je vlády členských států nemusely považovat za prioritní a mohly by dát pouze slovní podporu jejich provádění. Klíčovou součástí doporučení pro jednotlivé země k nápravě nerovnováh by mělo být zaměřit se na dokončení vnitřního trhu.

3.2.9. Skutečné zapojení občanské společnosti a sociálních partnerů v této oblasti evropského semestru by bylo důležité pro zajištění souladu a také pro zvýšení jeho politické viditelnosti a převzetí odpovědnosti na vnitrostátní úrovni.

3.2.10. EHSV navrhuje, že by bylo možné získat ponaučení o tom, jak by mohly členské státy a Komise nejlépe spolupracovat, ze zkušeností zemí, na něž se vztahuje ozdravný program, kde byl proveden průběžný a hluboký dohled.

3.2.11. Dokument útvarů GR ECFIN navrhuje, aby nevýrazných 41 % doporučení pro jednotlivé země bylo provedeno během dvouletého období 2012 až 2013, přičemž mezi těmito dvěma roky došlo k určitému zhoršení, což může dávat některé výrazné varovné signály. Potřebujeme posoudit důvody stávajícího rozdílu mezi doporučeními a jejich prováděním⁽¹⁰⁾.

3.2.12. EHSV upozorňuje, že přístup založený na srovnávacím přehledu, který se dívá zpět a je hlavním nástrojem pro zdůvodnění hloubkových přezkumů, nemusí nutně odhalit hromadící se nerovnosti v oblasti zásob, které by mohly přispět k vytvoření krize. Existuje tudíž nebezpečí, že tvůrci politik nemusí mít k dispozici pevné základy pro přijetí účinných opatření⁽¹¹⁾ a mohla by být dokonce odpoutána jejich pozornost od klíčového zaměření politiky.

3.3. Státy eurozóny, které měly problémy s finanční stabilitou

3.3.1. EHSV uznává, že je zapotřebí podporovat cílený dohled nad zeměmi, které buď 1) jsou postiženy nebo ohroženy závažnými obtížemi, pokud jde o jejich finanční stabilitu nebo udržitelnost jejich veřejných financí, nebo 2) požadují nebo přijímají finanční pomoc od institucí EU, jiných členských států nebo MMF.

3.3.2. EHSV plně podporuje, aby v případě zavedení makroekonomického ozdravného programu byly všechny ostatní povinnosti, včetně evropského semestru, pozastaveny a aby tyto členské státy podléhaly průběžnému dohledu po ukončení programu.

3.3.3. Proces pokrývající období, v němž členský stát hodlá požádat o finanční pomoc, je stále nevyzkoušený, jelikož toto nařízení vstoupilo v platnost teprve poté, kdy ve čtyřech zemích zapojených do programu již byl ozdravný program spuštěn.

3.3.4. EHSV vyzývá Komisi, aby provedla a zveřejnila studii o výsledcích ozdravných programů v uvedených čtyřech zemích, zejména za účelem zjištění toho, zda zjevně méně úspěšný výsledek u jedné z nich by mohl být zmírněn odlišným přístupem Komise.

4. Je nutná hlubší vize správy HMU

4.1. EU je jedním z největších a nejlépe prosperujících hospodářských bloků na světě, který dosud přežívá s nefunkčním systémem správy ekonomických záležitostí, který je důsledkem rozhodnutí o vytvoření hospodářské a měnové unie s jednotnou měnou a měnovou politikou, ale současně o ponechání vnitrostátních fiskálních a hospodářských politik.

⁽¹⁰⁾ ECFIN Economic Brief, 37. vydání, říjen 2014, Provádění hospodářských reforem – reagují členské státy EU na doporučení evropského semestru?

⁽¹¹⁾ Daniel Gros a Alessandro Giovannini, Istituto Affari Internazionali č. 14, březen 2014, „relativní“ význam HMU makroekonomické nerovnováhy v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze.

4.2. EHSV se domnívá, že Evropská centrální banka nemůže být osamocena v boji proti současné recesi v eurozóně. Opatření v oblasti kvantitativního uvolňování, jež v současné době vyvíjí ECB, musí odpovídat větším politickým iniciativám ze strany členských států. Investiční plán pro Evropu ohlášený Komisí je nezbytný, avšak nedostatečný krok správným směrem. Bez další fiskální integrace národně zaměřený přístup k hospodářské koordinaci v rámci evropského semestru brání eurozóně, aby vhodně zaměřila svou orientaci fiskální politiky.

4.3. Krize odhalila zásadní nedostatky, které představují existenciální hrozbu pro euro. Krize přiměla učinit zásadní reformy správy ekonomických záležitostí, jež byly prováděny ve spěchu a zaváděny prostřednictvím mezivládních smluv spíše než metodou Společenství. Rozdíly v relativní konkurenceschopnosti členských států v hospodářské a měnové unii, jež by dříve byly vyrovnány prostřednictvím měnové korekce směrem nahoru i dolů, nelze jednoduše uplatnit naléháním pod hrozbou pokuty, doporučení a reforem, pouze u těch států, které jsou prohlášeny za nekonkurenceschopné.

4.4. Opatření zavedená v rámci evropského semestru zahájila proces fiskální konsolidace a obnovení důvěryhodnosti, avšak přístup založený na pravidlech, jež je vyhovující v normálních časech, je nyní součástí problému. EHSV se domnívá, že správu ekonomických záležitostí (zejména eurozóny) již nelze svěřit pouze nařízením, která jsou v současnosti přezkoumávána. Členské státy nacházející se v obtížné situaci potřebují více prostředků, aby se vymanily ze slepé uličky recese a zajistily růst a tvorbu pracovních míst prostřednictvím růstu a udržitelné fiskální konsolidace.

4.5. EHSV sdílí obavy vyvolané výroční zprávou o evropském sociálním rozvoji, jež byla v nedávné době zveřejněna Komisí⁽¹²⁾, podle níž opatření přijatá k řešení krize „zvýšila finanční problémy a úroveň zadlužení domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením“ a že „zhoršení sociální situace po dlouhou dobu má negativní dopad na veřejné přesvědčení a důvěru ve schopnost vlády a institucí řešit tyto problémy“. Údaje uvedené ve zprávě Komise o kvalitě práce (částečný úvazek, nejistá a nestálá práce) a nezaměstnanosti, zejména u mladých lidí, jsou šokující.

4.6. EHSV žádá, aby ve srovnávacím přehledu výrazněji figurovaly sociální ukazatele⁽¹³⁾ a aby byly využívány na regulování rozpočtových politik počínaje evropským semestrem, aby se zabránilo narušení základních zásad EU – harmonického a vyváženého hospodářského rozvoje, udržitelného růstu šetrnému k životnímu prostředí, vysoké míry hospodářské konvergence, vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, hospodářské a sociální soudržnosti, solidarity mezi členskými státy –, jak je stanoveno Římskými smlouvami a poté zakotveno v Maastrichtské, Amsterdamské a Lisabonské smlouvě, avšak nedostatečně zohledněno rozpočtovým paktem a všemi souvisejícími dokumenty.

4.7. S cílem dát nový význam integraci členských států, a zejména zemím eurozóny, je třeba navrhnout evropský přístup ke správě věcí veřejných, který umožňuje zemím s největším dluhovým zatížením a nulovým či negativním růstem HDP provádět investice nezbytné k tomu, aby se jejich výrobní systémy staly opět konkurenceschopnými a znovu nastartovaly rozvoj. Takový přístup by měl brát náležitě v úvahu zásady hospodářské a sociální soudržnosti zakotvené v zakládajících smlouvách EU.

4.8. Rozumné odchýlení jakéhokoli členského státu od 3 % deficitu by mohlo být považováno za dočasnou výjimku na několikaleté období a nevztahovaly by se na něj automaticky postihy. Podle tohoto nového přístupu ke správě musí Komise pečlivě přezkoumat potřeby zemí, které se potýkají s problémy, posoudit, zda investiční plán navržený členským státem je vhodný a proveditelný s ohledem na přijaté závazky (stabilita/konvergence a národní programy reforem) v evropském semestru, a schválit jej pod dohledem Evropského parlamentu.

4.9. Parametry použité pro vypracování rozpočtů a výklad údajů musí být jednotné a harmonizované a musí se uplatňovat ve všech zemích a jejich správách prostřednictvím transparentního, srozumitelného a veřejně známého postupu. Jedno jediné nařízení s jasnými a jednoduchými pravidly by mohlo být dostačující, zajistí-li zapojení občanské společnosti, sociálních partnerů a vnitrostátních parlamentů.

⁽¹²⁾ Zaměstnanost a sociální rozvoj v Evropě, prosinec 2014.

⁽¹³⁾ Například: růst HDP, míra nezaměstnanosti, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, počet osob ohrožených chudobou, veřejné investice, vztah mezi cenami a příjmy atd.

4.10. V souladu s tímto přístupem by se měl evropský semestr využívat jakožto významná příležitost pro HMU s cílem obnovit vzájemnou důvěru a znovu zahájit společný proces, a to jak co se týče strukturálních reforem (které musí být odsouhlaseny pro všechny země eurozóny), tak pro rozpočet. Regulační rámec by se měl vyvíjet směrem k novému rozpočtu eurozóny a vyzkoušet postup pro společný rozvoj s co největší možnou transparentností a věrohodností, což jsou důležité principy pro evropské veřejné mínění.

V Bruselu dne 19. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 o Evropském sociálním fondu, pokud jde o navýšení počáteční předběžné platby vyplácené na operační programy podporované z Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí

[COM(2015) 46 final]

(2015/C 268/07)

Hlavní zpravodaj: Pavel TRANTINA

Dne 12. února 2015 se Evropský parlament a dne 23. února 2015 Rada, v souladu s článkem 164 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013 o Evropském sociálním fondu, pokud jde o navýšení počáteční předběžné platby vyplácené na operační programy podporované z Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí

[COM(2015) 46 final].

Předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru pověřilo dne 17. února 2015 přípravou podkladů Výboru na toto téma specializovanou sekci Zaměstnanost, sociální věci, občanství.

Vzhledem k naléhavé povaze práce jmenoval Evropský hospodářský a sociální výbor pana Trantinu hlavním zpravodajem na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 18. března), a přijal následující stanovisko 213 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1. EHSV vítá úsilí Evropské komise o podstatné navýšení počáteční předběžné platby v rámci Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí (Youth Employment Initiative, YEI) coby pozitivní krok kupředu. Toto navýšení by mělo pomoci členským státům s nejvyšší mírou nezaměstnanosti mladých lidí, které jsou často více omezeny, pokud jde o rozpočet, aby mohly začít tuto iniciativu účinně provádět.

1.2. Navzdory pochybnostem, které EHSV neustále vyjadřuje vůči částkám a způsobu, jakým je zajištěno financování Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí a iniciativy týkající se záruk pro mladé lidi⁽¹⁾, Výbor souhlasí s Komisí, že je nutné upravit nařízení Parlamentu a Rady o Evropském sociálním fondu (ESF) v souladu s předloženým návrhem.

1.3. EHSV je přesvědčen, že uvedená iniciativa by měla pobídnout členské státy k tomu, aby ve svých vnitrostátních rozpočtech daly boji proti nezaměstnanosti mladých lidí prioritní postavení. Byrokratické postupy by neměly ani bránit účinnému vydávání 6 miliard eur přidělených na Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí, ani zpomalovat žádné další iniciativy zaměřené na účinný boj proti současné nezaměstnanosti mladých lidí.

1.4. EHSV považuje YEI za příležitost přezkoumat budoucnost práce v členských státech – veřejné služby zaměstnanosti se musí stát více proaktivními, musí být vytvořeny lepší synergie mezi vzděláváním a odbornou přípravou a subjekty na trhu práce, mladí lidé musí být náležitě a včas informováni o svých právech a příležitostech.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 101.

1.5. EHSV důrazně vybízí k tomu, aby organizovaná občanská společnost byla zapojena do navrhování a monitorování vnitrostátních programů v rámci YEI, což by mělo být založeno na partnerství. EHSV by rád připomněl, že se otázkou zaměstnanosti mladých lidí dlouhodobě zabývá. Výbor je přesvědčen, že zapojení sociálních partnerů do strategie růstu, reforem trhu práce, programů vzdělávání a reforem veřejné správy a také zapojení organizací mládeže do provádění záruk pro mladé lidi zajistí souhlas velké části občanů, a tudíž i sociální stabilitu ⁽²⁾.

1.6. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby bedlivě sledovala výzvy související s prováděním YEI, a zejména se zárukami pro mladé lidi. Tento proces monitorování by neměl být založen pouze na analýze z hlediska kvantity, ale rovněž na kvalitativních ukazatelích.

1.7. V zájmu podpory provádění politik celoživotního vzdělávání jsou nutné vyšší investice do vzdělávání a odborné přípravy, které by byly v konečném důsledku součástí komplexního přístupu ke vzdělávání. Programy stáží a učňovské přípravy by měly být kvalitní. Stáže by měly být založeny na vzdělávacích cílech a pokud možno by měly tvořit část vzdělávacích programů a neměly by suplovat vytváření nových pracovních míst.

1.8. EHSV je přesvědčen, že Evropská komise, členské státy a Evropský parlament musí, ve spolupráci se sociálními partnery a dalšími organizacemi občanské společnosti, hrát klíčovou úlohu, pokud jde o zajištění rozumného rozpočtu EU, který bude podněcovat vytváření pracovních míst pro mladé lidi.

2. Obecné souvislosti

2.1. Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí s rozpočtem 6 miliard eur na období 2014–2020 navrhla v roce 2013 Evropská rada. Měla by především podporovat mladé lidi, kteří nejsou studenty, nemají zaměstnání ani nejsou zapojeni do odborného vzdělávání, v regionech Unie, v nichž nezaměstnanost mladých lidí přesahovala v roce 2012 25 %, tím, že je začlení na trh práce.

2.2. Finanční prostředky v rámci Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí by tedy měly být použity na posílení a urychlení opatření nastíněných v balíčku týkajícím se zaměstnanosti mladých lidí z roku 2012. Tyto prostředky jsou pro země EU dostupné zejména na financování opatření s cílem provést ve způsobilých regionech doporučení týkající se záruk pro mladé lidi, která schválila Rada ve složení ministrů práce a sociálních věcí v roce 2013.

2.3. V prosinci 2014 činila míra nezaměstnanosti mladých lidí v EU28 21,4 % a v eurozóně 23,0 % ⁽³⁾, přičemž v určitých zemích zůstává míra nezaměstnanosti mladých lidí nepříjemně vysoká – dosahuje 40, nebo dokonce 50 %. Přestože tyto hodnoty pomalu klesají, jsou stále mnohem vyšší než v období před krizí a mladí lidé dosud nejsou z krize venku. Více než polovina mladých Evropanů má pocit, že krize odsunula v jejich zemi mladé lidi na okraj společnosti a vyloučila je z hospodářského a sociálního života ⁽⁴⁾.

2.4. Rok po přijetí nařízení o ESF týkajícího se Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí nebyl potenciál tohoto nařízení naplněn. Předfinancování závazků YEI jako takových a další specifická opatření zaměřená na YEI nevedla k očekávanému rychlému uvolnění zdrojů z YEI. K hlavním zjištěným příčinám patří probíhající vyjednávací proces týkající se příslušných operačních programů a rozjezd jednotlivých implementačních opatření v členských státech. Dále také omezená kapacita orgánů k zahajování výzev k předkládání projektů a urychlené zpracování žádostí, jakož i nedostatečné předběžné financování potřebné pro zahájení nezbytných opatření.

⁽²⁾ Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 1.

⁽³⁾ Údaje Eurostatu týkající se nezaměstnanosti mladých lidí.

⁽⁴⁾ Evropský parlament (2014), bleskový průzkum Eurobarometr Evropského parlamentu: Evropská mládež v roce 2014 (Flash Eurobarometer of the European Parliament: European Youth in 2014).

2.5. Předkládaný návrh by měl být reakcí na tuto a další výzvy. Na jeho základě by se počáteční předběžné financování dostupné ze zvláštního přidělu pro YEI mělo v roce 2015 zvýšit přibližně na 1 miliardu eur. Návrh nemění již dohodnutý celkový finanční profil přidělů jednotlivým státům – pouze navrhuje dříve vyplatit přiděly, které jsou pro YEI již v rozpočtu EU zajištěny. Díky tomuto návrhu získají členské státy větší flexibilitu při přístupu k uvedeným prostředkům a jejich důkladnějšímu využití.

3. Zvláštní připomínky

3.1. YEI a právo mladých lidí na kvalitní příležitosti

3.1.1. Opatření financovaná v rámci Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí by měla vycházet z přístupu k mladým lidem a zaměstnanosti, který je založen na právech. Především v době hluboké krize nesmí docházet k ústupkům, co se týče kvality práce pro mladé lidi. Projekty v rámci YEI by měly přispět k podpoře kvalitních pracovních míst. Stále více se ukazuje, že v některých členských státech se dočasná práce a práce na částečný úvazek pro mladé lidi stává povinností spíše než možností.

3.1.2. Programy stáží a odborné přípravy mají být v rámci Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí prodlouženy a rozšířeny. Stáže by měly být kvalitní. Měly by pro mladé lidi představovat cennou a užitečnou pracovní zkušenost. Stáže by měly být založeny na vzdělávacích cílech a pokud možno by měly tvořit část vzdělávacích programů a usnadňovat přechod ze vzdělávacího do pracovního procesu, nikoliv suplovat vytváření nových pracovních míst. Společnosti by měly být pobízeny k tomu, aby stážisty po ukončení stáže zaměstnávaly.

3.2. Zásada partnerství

3.2.1. EHSV by chtěl silně zdůraznit, že operační programy (včetně programů financovaných z ESF, a tudíž financujících YEI) by měly být zaměřeny na kroky a opatření, jež podporují partnerství. Hlavními vodítky by měly být rovné zacházení a pluralismus v partnerství, cílená partnerství pro cílené programy a posílení budování kapacit⁽⁵⁾. EHSV se domnívá, že by monitorovací výbory coby nástroje partnerství, jež také zahrnují organizovanou občanskou společnost, měly být využity k náležité diskusi o provádění YEI v členských státech a k jeho monitorování.

3.2.2. Snižování nezaměstnanosti mladých lidí může být vyvoláno pouze přístupem, který je skutečně meziodvětvový, a vytvořením účinných partnerství zahrnujících podniky, oblast mládeže, organizace občanské společnosti, veřejné služby zaměstnanosti, poskytovatele odborné přípravy a vzdělávání, jakož i místní a regionální orgány.

3.2.3. Aby bylo možné se zabývat různorodou povahou nezaměstnanosti mladých lidí, přispět k vytváření služeb na míru a zajistit, aby se pomoc dostala mladým lidem, pro něž by jinak byla nedostupná, zejména zranitelným skupinám, jež jsou trhu práce vzdáleny, měly by být mladí lidé a organizace mladých lidí zapojeni do navrhování, monitorování a případně provádění opatření financovaných v rámci Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí, a to na celostátní, regionální a místní úrovni.

3.2.4. Organizace a zástupci mladých lidí by rovněž mohli usnadňovat komunikaci: mohou hrát úlohu při určování mladých příjemců opatření v rámci YEI, řešení problému nezaměstnanosti mladých lidí a informování mladých lidí o tom, jaké možnosti programy nabízejí.

3.3. Úloha veřejných služeb zaměstnanosti při provádění YEI

3.3.1. Politiky trhu práce, které podporují včasné zásahy s cílem pomoci mladým lidem vstoupit na trh práce, jsou přínosné pro celou jejich kariéru. Pro mladé lidi je však také velmi obtížné setrvat na trhu práce po první zkušenosti, a proto by poradenské služby pro volbu profesní dráhy měly provázet mladé lidi dlouhodobě.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 23.

3.3.2. V zájmu účinnosti budou muset být opatření v rámci Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí, zejména programy záruk pro mladé lidi, spojena s navýšením správní kapacity veřejných služeb zaměstnanosti. Nestačí pouhé přejmenování stávajících systémů, které selhaly. Spravedlivé záruky pro mladé lidi, které podporují začlenění, by měly zajistit rychlý přechod ze školy do práce tím, že by poskytovaly poradenství pro volbu profesní dráhy zvláště uzpůsobené konkrétní osobě, což by vedlo ke kvalitním nabídkám pro všechny mladé lidi.

3.4. *Potřeba ucelenosti*

3.4.1. Opatření vycházející z Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí by neměla být pouze okamžitými opatřeními ke snížení nezaměstnanosti mladých lidí, ale jejich cílem by mělo být tuto nezaměstnanost snížit ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, což vyžaduje dlouhodobé, cílené investice.

3.4.2. Škrty ve službách pro mládež a v sociálních službách odporují duchu Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí a oslabují potenciál opatření, jejichž cílem je nezaměstnanost mladých lidí řešit.

3.4.3. Aby mohly být zohledněny různé potřeby všech mladých lidí, zejména těch nejzranitelnějších, měly by být projekty financované v rámci YEI součástí uceleného balíčku opatření zahrnujícího několik mechanismů podpory. Mladým lidem by měl být zaručen přístup k sociálním programům a měly by být právně ošetřeny nestandardní formy zaměstnávání, aby tak byly vyváženy některé negativní dopady v důsledku nejistoty, která je s takovými pracovními místy spojena. Mimoto je třeba věnovat zvláštní pozornost řešení otázky diskriminace na trhu práce založené na věku, pohlaví, přistěhovaleckém původu apod.

3.4.4. Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí by neměla členským státům bránit ve využívání prostředků z Evropského sociálního fondu k financování širěji zaměřených projektů souvisejících s mládeží, zejména týkajících se chudoby a sociálního začlenění. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby monitorovala používání finančních prostředků ESF na projekty související s mládeží.

3.5. *Od vzdělávání do práce a od práce ke vzdělávání*

3.5.1. Vzhledem k rychlým změnám, které jsou předpovídaný pro trh práce, je dnes více než kdy jindy nezbytné investovat do vzdělávání a odborné přípravy. S tím souvisí také to, že by politiky zaměřené na dovednosti neměly být brány pouze jako prostředek k naplnění potřeb trhu práce, ale měly by brát v potaz schopnosti získané prostřednictvím neformálního vzdělávání, podporovat provádění politik celoživotního vzdělávání a v konečném důsledku být součástí komplexního přístupu ke vzdělávání.

3.5.2. Přechodu mezi vzděláváním a prací může rovněž napomoci inteligentní duální systém, který vzdělávání a práci kombinuje, což by mladým lidem poskytlo příležitost získat první odborné zkušenosti souběžně s kvalitním vzděláváním.

3.5.3. Rozvoj podnikatelských dovedností a dovedností napříč různými oblastmi může být užitečný k tomu, aby mladí lidé byli aktivními a inovativními občany. Podnikání je třeba rovněž brát jako schůdnou cestu k pracovním místům pro mladé lidi. Je nezbytné zavést opatření, která se budou zabývat překážkami, jimž mladí lidé čelí při zakládání vlastních podniků, jako je nedostatečný přístup k úvěrům, nedostatečná minimální úroveň sociální ochrany pro mladé podnikatele a také neexistující podpora ze strany vzdělávacích a vládních struktur.

3.5.4. S ohledem na své schopnosti vytvářet pracovní místa a přispívat k rozvoji společnosti, podporovat udržitelnost životního prostředí a vytvářet sociální kapitál musí být podporováno rovněž sociální podnikání.

3.6. Monitorování kvality

3.6.1. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby bedlivě sledovala výzvy související s prováděním YEI, a zejména se zárukami pro mladé lidi, které byly uvedeny v doporučeních pro jednotlivé země z roku 2014 týkajících se kvality nabídek, nedostatečného aktivního nabízení pomoci osobám, které nejsou zaměstnány ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (tzv. NEET), správní kapacity veřejných služeb zaměstnanosti a nedostatečného účinného zapojení všech příslušných partnerů.

3.6.2. Tento proces monitorování by neměl být založen pouze na analýze z hlediska kvantity, ale rovněž na kvalitativních ukazatelích. To by umožnilo nejen určit opatření, která by byla při zajišťování zaměstnání pro mladé lidi neúčinná, ale rovněž nalézt důvody selhání těchto opatření.

3.6.3. EHSV vítá rámec ukazatelů pro sledování záruk pro mladé lidi, který vypracoval Výbor pro zaměstnanost (EMCO). Tyto ukazatele jsou velmi ambiciózní a budou znamenat značnou administrativní práci ze strany vnitrostátních orgánů. Členské státy budou muset nést odpovědnost za zajištění účinného shromáždění údajů.

3.7. Rozšíření YEI

3.7.1. Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí dává členským státům možnost rozšířit politická opatření na mladé lidi do věku 30 let. Členské státy by měly vzít tuto možnost v úvahu při monitorování a hodnocení YEI ve své zemi.

3.8. Vytváření pracovních míst

3.8.1. Ke zvýšení investic a růstu jsou zapotřebí makroekonomické politiky na podporu zaměstnanosti. Veřejné investice do infrastruktury a sociální ochrany mohou znásobit pracovní příležitosti, zatímco investice do konkrétních a inovativních odvětví, jako jsou např. zelená ekonomika a odvětví informačních a komunikačních technologií, mohou zajistit udržitelnost takového růstu a vytváření kvalitních pracovních míst pro mladé lidi. Součástí tohoto širšího přístupu k vyvážení dopadu krize na mladé lidi musí být fiskální politiky vstřícné vůči mladým lidem, především na podporu takovýchto cílených zásahů na straně poptávky.

V Bruselu dne 18. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru o ochraně proti účinkům právních předpisů přijatých určitou třetí zemí uplatňovaných mimo její území, jakož i proti účinkům opatření na nich založených nebo z nich vyplývajících (přepracované znění)

[COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)]

(2015/C 268/08)

Dne 12. února 2015 se Evropský parlament a dne 4. března 2015 Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně proti účinkům právních předpisů přijatých určitou třetí zemí uplatňovaných mimo její území, jakož i proti účinkům opatření na nich založených nebo z nich vyplývajících (přepracované znění)

[COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)].

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 506. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 18. a 19. března 2015 (jednání dne 18. března 2015), 165 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 18. března 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUXEMBURSKO

CS